

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTER

เดือนเมษายน ๒๕๖๔ ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๓๘๑ ■ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๐, ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

"Earth Day"

๒๒ เมษายน วันคุ้มครองโลก

เนื่องจากปก

กฤษฎา บุญสมิต*
วาสนา เกตุแห่ง**

๒๒ เมษายน วันคุ้มครองโลก “Earth Day”

วันที่ ๒๒ เมษายนของทุกปี คือ วันคุ้มครองโลก “Earth Day” โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Environment Program หรือ “UNEP”) โดยผู้ที่ริเริ่มแนวคิดวันคุ้มครองโลก เป็นคนแรกก็คือ นายเกย์ลอร์ด เนลสัน (Gaylord Nelson)^๑ สมาชิกวุฒิสภาของสหรัฐอเมริกา ด้วยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เกย์ลอร์ด เนลสัน ได้ขอให้ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ทียบยกเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ก็เห็นด้วยและได้ออกทัวร์ทั่วประเทศเป็นเวลา ๕ วัน ๑๑ รัฐ ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการริเริ่มวันคุ้มครองโลก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ นายเกย์ลอร์ด เนลสัน ได้ผลักดันให้มีการชุมนุมแสดงความคิดเห็นเรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับประชาชนรากหญ้าทั่วประเทศ ทำให้เกิดเป็นกระแสตื่นตัวเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปทั่วสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ประชาชนอเมริกันที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม

* อัยการอาวุโส, ที่ปรึกษาอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, ภาควิชาสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสภา, ประธานกรรมการชำระและตีพิมพ์กฎหมายไทยโบราณ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา
** นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ เนติบัณฑิตยสภา
^๑ เกย์ลอร์ด เนลสัน (Gaylord Nelson) ผู้ก่อตั้ง Earth Day เขาเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง เนลสันได้รับปริญญาตรีทางนิติศาสตร์จากโรงเรียนกฎหมายของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน (University of Wisconsin Law School in Madison) ได้รับเลือกเป็นผู้ว่าการรัฐวิสคอนซิน และต่อมาได้รับเลือกเป็นวุฒิสมาชิกติดต่อกันถึง ๓ สมัย สถาบันเพื่อการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ทีมมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน - เมดิสัน (Nelson Institute for Environmental Studies University of Wisconsin-Madison) พื้นที่ในอุทยานแห่งชาติ (the Gaylord Nelson Wilderness in the Apostle Islands National Lakeshore) และสวนสาธารณะในรัฐวิสคอนซิน (Governor Nelson State Park near Waunakee, Wisconsin) ได้รับการตั้งชื่อตามเขาเพื่อเป็นเกียรติ ในเดือนมกราคมปี ๒๕๒๔ เขาได้รับเหรียญแห่งอิสรภาพของประธานาธิบดีในเดือนกันยายนปี ๒๕๓๘ เพื่อเป็นเกียรติแก่งานสิ่งแวดล้อม เนลสันเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ และหลอดเลือดเมื่ออายุ ๘๙ ปี วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๘

อ่านต่อหน้า ๓

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา เดือน เมษายน ๒๕๖๔ ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๓๘๑

สารบัญ

- ๒ สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก
- ๓ เนื่องจากปก
- ๕ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ
- ๘ เจาะฎีกาเด่น
- ๑๐ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย
- ๑๓ บทความเรื่อง “ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับบทบาทของคู่ความและศาล”
- ๑๘ บทความเรื่อง “หลักเกณฑ์และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานของผู้พิการของกลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม”
- ๒๓ มุมข่าว
- ๒๔ บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ **ประธานฝ่ายอำนวยการ** นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม **รองประธานฝ่ายอำนวยการ**
● นายกฤษฎา บุญสมิต **ฝ่ายอำนวยการ** ● นายพงศ์พิเชษฐ์ จันทร์พรกิจ ● นางสาวสุภาภรณ์ ไชยประณะ ● นายทรงพล สุวรรณพงษ์
● นางสาวฐษา เหมเวช ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิจักร ● นายเชษฐ สุขสมเกษม **กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ** นายกฤษฎา บุญสมิต
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผศ.ดร.สมหมาย จันทร์เรือง ● นายรังสิขัย บรรณกิจจิจารณ์ ● นายมนต์ชัย ชนินทรลีลา ● นายอำนาจ เนตยสุภา
● นายทีปกร โภมลพันธ์พร ● นางสาวลิตานันท์ ศรีวรรกร ● นายนิธินันท์ บุรณะเจริญรักษ์ ● นายนิธิพัฒน์ สิ้นเพ็ง **ฝ่ายดำเนินการ**
นางพรรณวริน แดงอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ์ ไส้วงณะ ● นางวาสนา เกตุแห่ง **กะเบียณ จัดส่ง** ● นางสาววิศรา สุขโสภี

บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในข่าวเนติบัณฑิตยสภาเป็นผลงานของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

กว่า ๒๐ ล้านคน ได้พร้อมใจกันมาชุมนุม เพื่อประท้วงการเพิ่มขึ้นของมลภาวะ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นโลก ผลจากการชุมนุมก่อให้เกิดการออกพระราชบัญญัติแก้ไขมลพิษในอากาศของสหรัฐอเมริกา และมีการจัดตั้งสำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น จนในที่สุดก็มีการกำหนดให้วันที่ ๒๒ เมษายนของทุกปี เป็นวันคุ้มครองโลก หรือ “Earth Day” โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้นมา

ภายหลังการก่อตั้งวันคุ้มครองโลกในปีแรก รัฐบาลกลางก็ประกาศใช้กฎหมายฉบับสำคัญ สำนักงานพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (U.S. Environmental Protection Agency) ได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ตามด้วยการประกาศใช้กฎหมายอากาศบริสุทธิ์ (Clean Air Act) กฎหมายน้ำสะอาดปี พ.ศ. ๒๕๑๕ (Clean Water Act of ๑๙๗๒) และกฎหมายว่าด้วยสิ่งมีชีวิตใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ๒๕๑๖ (Endangered Species Act of ๑๙๗๓) บทบัญญัติข้อหนึ่งในจำนวนบทบัญญัติหลายข้อที่มีผลกว้างไกลของกฎหมายเหล่านี้คือบทบัญญัติที่บังคับให้รถยนต์ต้องใช้น้ำมันไร้สารตะกั่ว และวิ่งได้ระยะทางอย่างน้อยเท่าที่กฎหมายกำหนดต่อน้ำมันหนึ่งแกลลอน ตลอดจนมีเครื่องฟอกไอเสียที่ช่วยลดปริมาณควันพิษที่ปล่อยออกจากท่อไอเสียรถยนต์ ตามครัวเรือนนั้น ชาวอเมริกันเริ่มแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิล โดยบ่อยครั้งที่ลูก ๆ มักเป็นคนเตือนพ่อแม่ให้ทำเช่นนั้น พอถึงปลายคริสต์ทศวรรษ ๑๙๘๐ ชุมชนหลายแห่งก็มีโครงการรีไซเคิล เมื่อถึงกลางคริสต์ทศวรรษ ๑๙๙๐ โครงการรีไซเคิลของเทศบาลเหล่านี้ก็สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยจำนวนขยะที่เทศบาลต้องนำไปทิ้งลดลงอย่างเห็นได้ชัด และกว่าร้อยละ ๒๐ ของขยะในเขตเทศบาลของอเมริกาได้ถูกนำไปแปรรูปให้กลายเป็นผลผลิตที่มีประโยชน์ บริษัทห้างร้านต่าง เริ่มตระหนักมากขึ้นในความต้องการของผู้บริโภคและผลกำไรที่จะได้รับในตอนท้าย มักโฆษณาผลิตภัณฑ์ของตนว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีหลายบริษัทที่ใช้วิธีการผลิตที่เพิ่มประสิทธิภาพและลดจำนวนกากของเสียจากอุตสาหกรรมลงด้วย

ดังนั้น ในวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ประชาชนอเมริกันที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมกว่า ๒๐ ล้านคน จึงได้พร้อมใจกันมาชุมนุมเพื่อประท้วงการเพิ่มขึ้นของมลภาวะ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นโลก ผลจากการชุมนุมก่อให้เกิดการออกพระราชบัญญัติแก้ไขมลพิษในอากาศของสหรัฐอเมริกา และมีการจัดตั้งสำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น และกำหนดให้ วันที่ ๒๒ เมษายน ของทุกปี เป็นวันคุ้มครองโลก หรือ Earth Day โดยมีเป้าหมายดังต่อไปนี้ คือ

๑. เพื่อลดอัตราการเกิดคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีอยู่อย่างหนาแน่นในบรรยากาศ
๒. เพื่อกำจัดคลอโรฟลูออโรคาร์บอนซึ่งเป็นตัวทำลายสภาพโอโซนและก่อให้เกิดการสะสมความร้อนให้หมดสิ้นไป

๓. เพื่ออนุรักษ์สภาพป่าที่เหลืออยู่ ทั้งที่เป็นป่าเบญจพรรณ และป่าดงดิบ

๔. เพื่อห้ามการซื้อ-ขายสิ่งมีชีวิตที่อาจทำให้ภาวะการเจริญพันธุ์ลดลงหรือหมดสิ้นไป

๕. เพื่อคงสภาพระดับประชากรไว้ให้อยู่ในสภาพที่สมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

๖. เพื่อสร้างพลังอำนาจจากองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกให้ร่วมกันปกป้องบรรยากาศ น้ำ และสภาพอื่น ๆ ให้พ้นจากการกระทำที่มีขอบของมนุษย์เพื่อสร้างสำนึกในอันที่จะรักษาโลกไว้ทั้งบุคคล ชุมชนและชาติ

ต่อมา ทั่วโลกได้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อเรียกร้องให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการอนุรักษ์โลกใบนี้ไว้ โดยทุกปีองค์กรเครือข่ายวันคุ้มครองโลกจะมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ในสถานที่ต่าง ๆ แต่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา เนื่องด้วยการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ จึงหันมาทำกิจกรรมรณรงค์ทางออนไลน์แทน เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โดยเครือข่ายวันคุ้มครองโลกได้รณรงค์การทำกิจกรรมในวันคุ้มครองโลกสามารถทำได้หลากหลายวิธีทั้งทำโปสเตอร์และแชร์บนโซเชียลมีเดียด้วยแฮชแท็ก #EarthDay Network หรือแชร์เรื่องราว ภาพถ่าย การกระทำของตัวเองในเรื่องสิ่งแวดล้อม เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการสัมมนา การนำเสนอผลงาน ข้อมูล ซึ่งจัดโดยองค์กรต่าง ๆ มากมายแม้กระทั่งกิจกรรมเบา ๆ อย่างการแสดง การเล่นเกมส์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถเข้าไปชมกันได้ทั้งเว็บไซต์ของวันคุ้มครองโลก

สำหรับประเทศไทยนั้น เริ่มจัดกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับวันคุ้มครองโลกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยภายหลังจากการเสียชีวิตของ สิบ นาคะเสถียร หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง นักอนุรักษ์คนสำคัญของเมืองไทย^๒ โดยอาจารย์ และนักศึกษาร่วมกัน ๑๖ สถาบัน ได้จัดงานวันคุ้มครองโลกขึ้นเพื่อรณรงค์ให้คนไทยเห็นความสำคัญของป่าอนุรักษ์ และตระหนักถึงวิกฤตการทำลายสัตว์ป่าและป่าไม้ประเทศไทย อีกทั้งหาทุนเข้ามูลนิธิ สิบ นาคะเสถียร เพื่อใช้ในการปกป้องรักษาผืนป่าที่เป็นมรดกของโลกอีกด้วย ด้วยสภาพการณ์ปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า หัวข้อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้รับการหยิบยกมาเป็นหัวข้อสำคัญในการรณรงค์วันคุ้มครองโลก เพราะทุกประเทศต่างเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ภาวะมลพิษจากฝุ่น PM.๒.๕ การกำจัดขยะอย่างเหมาะสมและการรีไซเคิลยังคงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ลดภาวะโลกร้อนได้ ซึ่งขยะที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพลาสติกสามารถมีผลกระทบต่อระบบนิเวศได้มาก ดังเช่นที่มีข่าวว่าสัตว์ต่าง ๆ กลืนกินพลาสติกเข้าไปจนเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต

^๒ สิบ นาคะเสถียร เกิดเมื่อ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๒ เสียชีวิต ๑ กันยายน ๒๕๓๓ เป็นนักอนุรักษ์และนักวิชาการด้านทรัพยากรธรรมชาติชาวไทย มีชื่อเสียงจากการพยายามปกป้องแก่งเขี้ยวหลาน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง และฆ่าตัวตายเพื่อเรียกร้องให้สังคมเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยความที่ต้องรับแรงกดดันกดดันหลาย ๆ ด้าน และเป็นการเรียกร้องต่อหน่วยงานภาครัฐให้ใส่ใจต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง สิบจึงตัดสินใจประท้วงด้วยการฆ่าตัวตายด้วยอาวุธปืนในบ้านพักของสิบที่ห้วยขาแข้ง (ที่มา : มูลนิธิ สิบ นาคะเสถียร)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายองค์กรได้มีการจัดกิจกรรม วันคุ้มครองโลกเป็นประจำทุกปี แต่จนถึงปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นปัญหาและประเด็นให้หลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนได้ขบคิดและหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพะปัญหาขยะพลาสติกที่หลายคนทราบดีว่า จำนวนขยะพลาสติกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หลัก ๆ มาจากวิธีการจัดการการคัดแยกพลาสติกหลังการใช้ที่ไม่ถูกต้อง จึงทำให้ขยะพลาสติกกลายเป็นปัญหาระดับโลกในวันนี้

ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี^๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ อนุมัติแผน ลด-เลิกผลิตขยะพลาสติก เตรียมประกาศห้ามใช้ พลาสติก ๔ ชนิด แบบ ๑๐๐% ในปี ๒๕๖๕ ได้แก่

๑. **ถุงพลาสติก** : ถุงพลาสติกหิ้วแบบบาง (ความหนา น้อยกว่า ๓๖ ไมครอน)

๒. **โฟม** : กล่องโฟมบรรจุอาหาร (ไม่รวมโฟมกันกระแทก ในภาคอุตสาหกรรม)

๓. **แก้ว** : แก้วพลาสติกบาง (ความหนา น้อยกว่า ๑๐๐ ไมครอน)

๔. **หลอด** : หลอดพลาสติก (ยกเว้นการใช้กรณีจำเป็น ได้แก่ การใช้ในเด็ก คนชรา ผู้ป่วย เป็นต้น)

นอกจากนี้ พร้อมกำหนดให้พลาสติก ๗ ชนิดเข้าสู่ระบบ เศรษฐกิจหมุนเวียนให้ไม่ต่ำกว่า ๕๐% ประกอบด้วย

๑. ถุงพลาสติกหิ้วแบบหนา

๒. บรรจุภัณฑ์ฟิล์มพลาสติกชั้นเดียว

๓. ขวดพลาสติกทุกชนิด

๔. ฟาขวด

๕. แก้วพลาสติก

๖. ถาด และกล่องอาหาร

๗. ซ้อน ส้อม มีดพลาสติก

โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมการใช้พลาสติก ๗ ประเภท อยู่ที่ ๑,๓๔๑,๖๖๘ ตัน เป้าหมายนำกลับไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๕๐ หรืออยู่ที่ ๖๗๐,๘๓๔ ตัน โดยคาดว่า มาตรการดังกล่าวจะสามารถช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ ๐.๗๘ ล้านตันต่อปี และประหยัดงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยได้ประมาณ ๓,๙๐๐ ล้านบาทต่อปี ประหยัดพื้นที่รองรับพื้นที่ฝังกลบและกำจัดขยะมูลฝอย พลาสติก ได้ประมาณ ๒,๕๐๐ ไร่ โดยการคัดแยกและนำขยะ พลาสติกกลับมาใช้ใหม่จะสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซ เรือนกระจกเทียบเท่าคาร์บอนไดออกไซด์ ๑.๒ ล้านตัน

จากวันนั้นจนถึงวันนี้เป็นเวลากว่า ๕๐ ปีแล้วของการชุมนุมของประชาชนในระดับสากลเพื่อแสดงพลังความ ห่วงใยในปัญหาสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่ความตื่นตัวในเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกในเวลาต่อมา จนเกิดเป็น “วันคุ้มครองโลก” หรือ “Earth Day” ฉะนั้น เราทุกคนจึงมี ความจำเป็นในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อันเป็นที่พิทักษ์แห่งเดียวของทุกคน จึงขอเชิญชวนให้ทุกคนมาเรียนรู้การลดการใช้พลาสติกใน ชีวิตประจำวัน แล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปพร้อม ๆ กัน

ภาพหน้าปก

- โดย beate bachmann จาก Pixabay

เอกสารอ้างอิง

- เว็บไซต์กรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.deqp.go.th/new/>
- เว็บไซต์สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.onep.go.th/๒๒>
- เว็บไซต์มูลนิธิ สืบ นาคะเสถียร (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.seub.or.th/bio-seub-nakhasathien/>
- เว็บไซต์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/๒๐๘๘๔>
- เว็บไซต์องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <http://www.tgo.or.th/๒๐๒๐/index.php/th/post/๒๒->
- เว็บไซต์ Nelson Institute for Environmental Studies, University of Wisconsin-Madison. สืบค้นจาก (ข้อมูลออนไลน์). <https://nelson.wisc.edu>
- University of Wisconsin-Madison. “Alumni Park opening date, first featured grads announced”. May ๑๐, ๒๐๑๗.
- Gaylord Nelson Wilderness - National Park Service (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.nps.gov> (๕ เมษายน ๒๕๖๔)

^๓ ทรายละเอียดเพิ่มเติมที่ สรุปรายการประชุม ครม. (ที่มา : เว็บไซต์รัฐบาลไทย) (<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/39110>)

การปฏิบัติตามสัญญาเช่า กรณีการบอกเลิกสัญญาไม่เป็นไปตามสัญญา**

ข้อเท็จจริง

มหาวิทยาลัย ท. ได้ให้บริษัท ซ. เช่าพื้นที่อาคารบริเวณประตูทางเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อประกอบธุรกิจร้านค้าปลีก ซึ่งตามสัญญาเช่าลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ข้อ ๑ กำหนดว่าระยะเวลาการเช่าตามสัญญานี้มีกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ถึงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ และในระหว่างการปฏิบัติตามสัญญาเช่าปรากฏว่าผลประกอบการของผู้เช่ามีรายได้ลดลง มีผลกำไรขาดทุนสะสม ผู้เช่าจึงประสงค์ขอปิดกิจการตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป และขอบอกเลิกการเช่าพื้นที่ พร้อมขนย้ายทรัพย์สินออกจากพื้นที่เช่าตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ และไม่มีชำระค่าเช่าตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๖๓

ข้อหาหรือ

มหาวิทยาลัย ท. จึงขอหาหรือดังนี้

๑. ตามสัญญาเช่า ไม่มีข้อกำหนดให้สิทธิผู้เช่าเป็นฝ่ายขอบอกเลิกสัญญาเช่า การที่ผู้เช่าขอปิดกิจการและขอเลิกสัญญาเช่าต่อมหาวิทยาลัย ท. ก่อนครบกำหนดสิ้นสุดสัญญาเช่า จะถือเป็นเรื่องที่ผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่า ข้อหนึ่งข้อใดตามข้อ ๑ ซึ่งมหาวิทยาลัย ท. อาจเรียกให้ผู้เช่ารับผิดชอบใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่าตามข้อ ๑๕ ได้หรือไม่

๒. หากกรณีตามข้อหาหรือที่ ๑ เป็นการผิดสัญญาเช่า มหาวิทยาลัย ท. สามารถริบหลักประกันสัญญาเช่าที่ผู้เช่าให้ไว้ในข้อ ๔ และเรียกค่าเสียหายอื่น ๆ จากผู้เช่าตามความในสัญญาเช่าข้อ ๑๗ ได้หรือไม่

คำวินิจฉัย

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้ว เห็นว่า สัญญาเช่าพื้นที่ตามสัญญาลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ มีกำหนดระยะเวลา ๓ ปี ครบกำหนดระยะเวลาสัญญาวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ไม่มีข้อกำหนดให้สิทธิผู้เช่าบอกเลิกสัญญาเช่า การที่ผู้เช่ามีผลประกอบการลดลงและพิจารณายุติการดำเนินกิจการร้านค้าปลีก และขนย้ายทรัพย์สินออกจากพื้นที่เช่าตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ และไม่มีชำระค่าเช่าตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ถือว่าผู้เช่าเป็นฝ่ายผิดสัญญา การบอกเลิกสัญญาเช่าของผู้เช่าจึงเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยไม่ชอบด้วยข้อสัญญาและตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๖ สัญญาเช่าจึงยังคงมีผลผูกพัน ดังนั้น มหาวิทยาลัย ท. ในฐานะผู้ให้เช่าจึงมีสิทธิเรียกให้ผู้เช่ารับผิดชอบค่าเช่าที่ค้างชำระ และมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอื่น ๆ (ถ้ามี) จากผู้เช่า ทั้งสามารถหักเอาจากหลักประกันสัญญาได้ตามสัญญาเช่าข้อ ๔ และข้อ ๑๕^๑ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัย ท. ยังมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและริบหลักประกันสัญญาเป็นจำนวนเงินทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ตามแต่ผู้ให้เช่าจะเห็นสมควร และยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอื่น ๆ จากผู้เช่า (ถ้ามี) ได้อีกด้วย ตามสัญญาเช่าข้อ ๑๗^๒ ประกอบข้อ ๔ และข้อ ๑๕

หมายเหตุ

๑. **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง** บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง”
วรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

* อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการในหน้าที่รองเลขานุการอัยการสูงสุด

** ส่วนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขรับที่ ท.๑๑/๒๕๖๔

^๑ สัญญาเช่า ข้อ ๑๕ ถ้าผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่าข้อหนึ่งข้อใดไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เช่าแล้ว ผู้เช่าจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่านั้นให้แก่ผู้ให้เช่าโดยสิ้นเชิงภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากผู้ให้เช่า

^๒ สัญญาเช่า ข้อ ๑๗ ถ้าผู้เช่าผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด ผู้ให้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้และเมื่อผู้ให้เช่าได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าแล้ว ผู้เช่ายินยอมให้ผู้ให้เช่าริบหลักประกันสัญญาเช่าตามสัญญาเช่าข้อ ๔ เป็นจำนวนเงินทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้แล้วแต่ผู้ให้เช่าเห็นสมควรและผู้ให้เช่ายังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอื่น ๆ จากผู้เช่า (ถ้ามี) ได้อีกด้วย

สิทธิในการเลิกสัญญาเป็นสิทธิซึ่งมีทางเลือก แม้ลูกหนี้จะไม่ชำระหนี้อันเป็นการผิดสัญญา ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิเลิกสัญญาได้ ถ้าเจ้าหนี้ไม่เลิกสัญญา สัญญานั้นก็ยังคงผูกพันอยู่ เจ้าหนี้มีสิทธิขอให้บังคับลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามมาตรา ๒๑๓ ถ้าเจ้าหนี้เลือกในทางเลิกสัญญา เจ้าหนี้ก็ไม่ต้องชำระหนี้ตอบแทน แต่ทั้งหมดสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญาคงได้แต่สิทธิกลับคืนสู่ฐานะเดิมและเรียกค่าเสียหายตามมาตรา ๓๙๑ จะเลือกทั้งสองอย่างไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๘๒/๒๕๑๓ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๖๘/๒๕๒๑)^๖ การที่จำเลยฟ้องแย้งโจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายผิดสัญญาเรียกร้องเป็นเงินค่าที่ทำให้จำเลยไม่ได้กรรมสิทธิ์ในตึกแถว ๓๐ ห้อง ซึ่งถ้าหากโจทก์ไม่ผิดสัญญา โจทก์จะต้องสร้างให้จำเลยนั้น ถือได้ว่าจำเลยฟ้องให้โจทก์สร้างตึกให้จำเลย ถ้าสร้างไม่ได้ให้ชดเชยค่าแทนเท่ากับฟ้องบังคับให้โจทก์ปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งจำเลยจะใช้สิทธิดังกล่าวหาได้ไม่ เพราะจำเลยใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและสัญญาไม่มีผลบังคับแล้ว ราคาตึกที่เรียกร้องจึงไม่ใช่ค่าเสียหายอันจำเลยจะพึงเรียกได้ เงินค่าตอบแทนในการเข้าทำสัญญาเป็นเงินที่คู่สัญญาทำกันไว้ว่า เพื่อเป็นการตอบแทนในการที่จำเลยตกลงให้สิทธิต่าง ๆ แก่โจทก์คู่สัญญา โดยกำหนดชำระเงินกันเป็นงวด เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา ทำให้จำเลยขาดประโยชน์ที่จะได้รับเงินค่าตอบแทนนี้ จึงเป็นค่าเสียหายที่จำเลยจะเรียกร้องจากโจทก์ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐ - ๑๓/๒๕๑๓ ประชุมใหญ่)

๒. การเลิกสัญญาตามมาตรา ๓๘๖ เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งมีสิทธิเลิกสัญญา และได้แสดงเจตนาเลิกสัญญาถึงคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งโดยชอบแล้ว ย่อมมีผลเป็นการเลิกสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่ได้มีสิทธิเลิกสัญญาแม้จะแสดงเจตนาเลิกสัญญา สัญญาก็ไม่เลิก ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๗/๒๕๕๑ วินิจฉัยไว้ว่า ผู้ที่ใช้สิทธิเลิกสัญญาได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติของกฎหมาย มิใช่จะใช้สิทธิเลิกสัญญาได้ตามอำเภอใจ เมื่อพิจารณาสัญญาจะคืนที่ดินแล้ว ไม่มีข้อความตอนใดเลยที่ระบุข้อตกลงระหว่างโจทก์ที่ ๑ กับจำเลยว่า ให้จำเลยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้หากธนาคารปฏิเสธไม่อนุมัติวงเงินให้จำเลยตามที่จำเลยอ้าง จำเลยจึงไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา และคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๗๗๘/๒๕๕๘

วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายการเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาไว้ ๒ ประการ คือ โดยข้อสัญญา หรือโดยกฎหมายให้อำนาจไว้ เมื่อสัญญาเข้าบ้านไม่มีข้อความตอนใดที่ระบุให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้เช่ามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ โจทก์จึงไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าก่อนสัญญาเช่าถึงกำหนดโดยข้อสัญญาได้ โจทก์จึงต้องอาศัยสิทธิการบอกเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งข้อเท็จจริงยุติแล้วว่า จำเลยมิได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา แม้โจทก์จะขนย้ายทรัพย์สินและออกไปจากบ้านเช่าพร้อมกับทำหนังสือแจ้งให้จำเลยทราบ ก็มีใช่เป็นการบอกเลิกสัญญาเช่าบ้านโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะโจทก์ไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าบ้านกับจำเลยได้ ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยยอมตกลงเลิกสัญญาเช่าบ้านกับโจทก์ โจทก์จึงไม่อาจใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าบ้านแต่เพียงฝ่ายเดียว สัญญาเช่าบ้านระหว่างโจทก์กับจำเลยยังคงมีผลผูกพันคู่สัญญา จำเลยจึงไม่จำเป็นต้องคืนเงินดังกล่าวอันเป็นค่าเช่าล่วงหน้าส่วนที่เหลือให้แก่โจทก์

๓. สิทธิในการเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายจะบัญญัติไว้ ให้คู่สัญญาที่มีสิทธิเลิกสัญญาได้ในกรณีใด และแม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ คู่สัญญาก็อาจทำสัญญากำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาเป็นอย่างอื่นได้ เว้นแต่จะต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติถึงกรณีที่คู่สัญญาที่มีสิทธิเลิกสัญญาไว้ในมาตรา ๓๘๖, ๓๘๘, ๓๘๙ อันเป็นหลักทั่วไป และยังมีกรณีอื่น ๆ อีกโดยเฉพาะตามบทบัญญัติในบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา เช่น มาตรา ๔๖๖, ๕๕๔, ๕๕๖ เป็นต้น ซึ่งในกรณีสิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันเป็นหลักทั่วไปนั้น แยกได้เป็น ๒ กรณี คือ (๑) กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ (มาตรา ๓๘๗, ๓๘๘) และ (๒) กรณีการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย (มาตรา ๓๘๙)

๔. กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้อันเป็นเหตุให้เจ้าหนี้มีสิทธิเลิกสัญญาได้นั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘๗ และมาตรา ๓๘๘ ซึ่งมีหลักพอสรุปได้ ดังนี้^๗

^๖ คัดที่ สอนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (แก้ไขเพิ่มเติม), (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๕๑), ๕๐๒ - ๕๐๓.

^๗ อ้างแล้ว, ๕๐๕ - ๕๐๗.

(๑) การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ นั้น หมายความว่า ลูกหนี้จะเลยไม่ชำระหนี้ซึ่งอยู่ในวิสัยที่จะชำระได้ มิใช่ ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้เพราะการชำระหนี้กลายเป็น พันวิสัย ซึ่งเจ้าหนี้จะมีสิทธิเลิกสัญญาที่แต่เฉพาะกรณี ที่โทษลูกหนี้ได้ ตามมาตรา ๓๘๘

(๒) การไม่ชำระหนี้ นั้นต้องเป็นหนี้ตามสัญญา หากเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลัง เจ้าหนี้ก็ไม่มีสิทธิเลิกสัญญา เช่น ในสัญญาเช่าทรัพย์ ผู้เช่าดัดแปลงทรัพย์สินที่เช่าโดย ผู้ให้เช่าไม่ได้อนุญาต ผู้ให้เช่ามีสิทธิเรียกให้ผู้เช่าทำให้ ทรัพย์กลับคืนคงสภาพเดิมตามมาตรา ๕๕๘ แต่ผู้เช่าไม่ทำ ตามที่เรียกร้อง ผู้ให้เช่าบอกเลิกสัญญาไม่ได้ เพราะไม่ใช่ เรียกร้องให้ชำระหนี้ตามสัญญา แต่เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นใหม่ เพราะไม่ปฏิบัติตามสัญญา เว้นแต่ถ้าในสัญญาเช่าระบุไว้ โดยชัดแจ้งว่าในกรณีเช่นนี้ผู้ให้เช่ามีสิทธิเลิกสัญญาได้ ก็มี สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา มิใช่โดยบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย

(๓) การไม่ชำระหนี้ นั้น อาจเป็นการไม่ชำระหนี้ ลิ่นเชิงหรือบางส่วนก็ได้ จะเป็นการไม่ชำระหนี้ประธาน หรือหนี้อุปกรณ เช่น ดอกเบี้ย ก็ได้ แต่หนี้ที่ไม่มีการชำระ หนี้ นั้นต้องมีขนาดพอสมควรที่จะถือได้ว่าการไม่ชำระหนี้ นั้นถึงขนาดที่จะเลิกสัญญาได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๐๓/ ๒๕๐๐)

(๔) การไม่ชำระหนี้โดยทั่วไป เจ้าหนี้ยังไม่มีสิทธิ เลิกสัญญาทันที แต่จะต้องบอกกล่าวให้ลูกหนี้ ชำระหนี้ ภายในระยะเวลาพอสมควรก่อน ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนดนั้น เจ้าหนี้จึงจะเลิกสัญญาได้ เช่น ผู้ซื้อผืนดินไม่นำเงินค่าที่ดินมาชำระตามกำหนด ในสัญญาซื้อขาย ผู้ขายต้องบอกกล่าวให้ผู้ซื้อชำระหนี้ก่อน จึงจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญา (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๐๙ - ๒๘๑๐/ ๒๕๑๕) แต่การบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาให้ ลูกหนี้ชำระหนี้และการบอกเลิกสัญญาจะแสดงเจตนาไป พร้อมกันในคราวเดียวกันก็ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๓๑/ ๒๕๒๒)

(๕) การไม่ชำระหนี้โดยสภาพ หรือโดยเจตนา ที่คู่สัญญาได้แสดงไว้ ตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญาซึ่งจะเป็น ผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดหรือ ภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ และกำหนดเวลาหรือระยะเวลา นั้นได้ล่วงพ้นไปโดยลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิ บอกเลิกสัญญาได้ทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวกำหนดเวลา

ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน (มาตรา ๓๘๘) เช่น จำตัดชุด เจ้าสาวเพื่อใส่ในวันแต่งงาน โดยกำหนดเวลาให้ส่งมอบ ก่อนวันงาน แต่จนล่วงพ้นวันแต่งงานแล้ว ผู้รับจำก็ยังไม่ นำชุดเจ้าสาวมาส่งมอบ ผู้ว่าจ้างย่อมบอกเลิกสัญญาได้ ทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวกำหนดระยะเวลาให้ผู้รับจำ ส่งมอบชุดเจ้าสาวเป็นการชำระหนี้ก่อน

๕. กรณีการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย ซึ่งเจ้าหนี้ มีสิทธิเลิกสัญญาได้ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘๘ มีหลักพอสรุป ได้ดังนี้

(๑) การชำระหนี้อันกลายเป็นพันวิสัยนั้น ต้อง เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้ได้ เจ้าหนี้จึง จะมีสิทธิเลิกสัญญาได้

(๒) การชำระหนี้อันกลายเป็นพันวิสัยนั้น จะ เป็นพันวิสัยทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ตาม เมื่อโทษลูกหนี้ ได้เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิเลิกสัญญาได้โดยไม่ต้องคำนึงว่า การชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นยังเป็นประโยชน์ แก่เจ้าหนี้หรือเป็นอันไร้ประโยชน์ แม้การชำระหนี้เป็น พันวิสัยแต่เพียงบางส่วนและส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้น ยังเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ก็จะต้องบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้ แต่เพียงบางส่วนตามนัยแห่งมาตรา ๒๑๘ ไม่ได้เพราะ ขัดกับมาตรา ๓๒๐ ทั้งกรณีการชำระหนี้ตามสัญญาต่าง ตอบแทนซึ่งเป็นพันวิสัยแต่เพียงบางส่วน มาตรา ๓๗๑ ก็ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ชำระหนี้โดยลดส่วนอันตน จะต้องชำระหนี้ตอบแทนลง หรือเลิกสัญญาเสียก็ได้ ดังนั้น การเรียกให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน จึงอาจ บังคับได้สำหรับการชำระหนี้อื่นนอกจากการชำระหนี้ตาม สัญญา

๖. สำหรับสิทธิการเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา ได้ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘๖ ซึ่งคู่สัญญาสามารถแสดงเจตนา ตกลงกันได้ตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา ตราบเท่าที่การตกลงดังกล่าวไม่ต้องห้ามชัดแจ้งโดย กฎหมาย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งการเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา นั้น ต้องเป็นเรื่องที่คู่สัญญาตกลงกำหนดสิทธิในการเลิก สัญญาไว้ล่วงหน้า และเมื่อมีการผิดสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ มิได้ผิดสัญญาก็มีสิทธิเลิกสัญญาได้แต่ฝ่ายเดียว แต่มิใช่ กรณีที่คู่สัญญาตกลงเลิกสัญญาหลังจากทำสัญญาแล้ว อันเป็นการเลิกสัญญาโดยความตกลง

เปิด...ฎีกาเด่น

การบวกลโทษตาม ป.อ. มาตรา ๕๘

รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์*
มนต์ชัย ชนินทรลีลา**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๔๕/๒๕๕๘

พนักงานอัยการจังหวัด พ.
นาย ภ.

โจทก์
จำเลย

ป.อ. มาตรา ๕๘

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒, ๒๑๒

ข้อเท็จจริงปรากฏตามสำเนาคำพิพากษาทำยอุทธรณ์ของจำเลยว่า คดีที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกและปรับ แต่โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ จึงเป็นกรณีที่มีความปรากฏแก่ศาลจากอุทธรณ์ของจำเลยว่า ภายในเวลาที่ศาลรอกการลงโทษไว้ในคดีก่อน จำเลยมากระทำความผิดเป็นคดีนี้อีก จึงต้องนำโทษจำคุกที่รอกการลงโทษไว้ในคดีก่อนมาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ แม้โจทก์มิได้ขอให้บวกลโทษก็ตาม ทั้งกรณีมิใช่การพิพากษาเกินคำขอและไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยเพราะกฎหมายบัญญัติให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังบวกลโทษที่รอกการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังด้วยเสมอ

(ไมตรี สุเทพากุล – นิพนธ์ ใจสำราญ – เอกชัย เหลี่ยมไพศาล)

ในเรื่องการบวกลโทษตามนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๘ บัญญัติไว้ว่า

“เมื่อปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาในคดีหลังกำหนดโทษที่รอกการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกลโทษที่รอกการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้นแล้วแต่กรณี”

ข้อสังเกต

๑. คดีนี้มีคำขอทำยฟ้องของโจทก์ขอให้เพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ เหตุเพราะจำเลยไปกระทำความผิดซ้ำอีกภายในเวลา ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษ และจำเลยให้การรับสารภาพและรับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้เพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามตามคำขอของโจทก์ จำเลยอุทธรณ์ แต่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาพิพากษาแก้เป็นว่าไม่เพิ่มโทษจำเลย โจทก์จึงฎีกาโดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยสรุปได้ความในประเด็นที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษ ว่า ข้อเท็จจริงปรากฏตามสำเนาคำพิพากษาทำยอุทธรณ์ของจำเลยที่ว่า **คดีที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษนั้น** ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกและปรับ แต่โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ (ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะขอให้เพิ่มโทษตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ ที่จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก จำเลยกลับมากระทำความผิดซ้ำภายในเวลา ๕ ปีนับแต่วันพ้นโทษ) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จึงเป็นกรณีที่มีความปรากฏแก่ศาลจากอุทธรณ์ของจำเลยว่า ภายในเวลาที่ศาลรอกการลงโทษไว้ในคดีก่อน จำเลยมากระทำความผิดเป็นคดีนี้อีก (ถ้าหลักเกณฑ์บวกลโทษตาม ป.อ. มาตรา ๕๘) จึงต้องนำโทษจำคุกที่รอกการลงโทษไว้ในคดีก่อนมาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ แม้ว่าโจทก์มิได้ขอให้บวกลโทษมาตามคำขอทำยฟ้องก็ตาม เพราะโจทก์ขอมาแค่เพิ่มโทษหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ ศาลฎีกายังได้ให้เหตุผลว่า **กรณีไม่ใช่เป็นการพิพากษาคดีเกินคำขอ และไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยเพราะกฎหมายบัญญัติ**

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

** ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ให้ศาลพิพากษาคดีหลังบวชโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังด้วยเสมอ

๒. แม้โจทก์จะไม่ได้มีคำขอให้นำโทษที่รอมาบวชโทษ ศาลก็ใช้ดุลพินิจบวชโทษที่รอไว้ได้ กรณีไม่อยู่ในบังคับของ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) หรือ (๖) (ฎีกาที่ ๙๓๗๗/๒๕๓๙ และที่ ๑๘๑๒/๒๕๔๐) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๔๕/๒๕๕๘ ก็วินิจฉัยไว้ตามแนวนี้เช่นกัน

๓. จำเลยกระทำความผิดก่อนระยะเวลาการลงโทษ นำมาบวชโทษไม่ได้ การจะนำโทษที่รอไว้มาบวชความผิดในคดีหลังจะต้องกระทำภายในระยะเวลา ระหว่างรอการลงโทษตามที่คดีก่อนกำหนดไว้ **คดีนี้** จำเลยกระทำความผิดก่อนศาลพิพากษาคดีก่อน จึงไม่ใช่การการกระทำในเวลาที่ยังรอการลงโทษ จะนำโทษในคดีก่อนมาบวชไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๓๗๓/๒๕๔๓)

๔. **บวชโทษซ้ำไม่ได้** มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖๓/๒๕๓๔ วินิจฉัยว่า เมื่อนำโทษที่รอไว้บวชกับโทษในคดีหนึ่งจนถึงที่สุดแล้ว จะนำโทษที่รอไว้มาบวชเข้ากับโทษในคดีอื่นอีกไม่ได้

๕. คดีก่อนจำเลยที่ ๑ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก ๒ ปี ๑๑ เดือน และปรับ ๑,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๔ ปี และภายในระยะเวลาที่ศาลรอการลงโทษ จำเลยที่ ๑ กลับมากระทำความผิดคดีนี้ แม้คดีก่อนจะอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ก็ไม่ใช่เหตุที่ศาลชั้นต้นจะนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนมาบวชกับโทษจำคุกของจำเลยที่ ๑ ในคดีนี้ไม่ได้ แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีคำพิพากษาในคดีก่อนให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๑ มีกำหนด ๖ ปี ๑๑ เดือน และคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนี้ ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีนี้ จึงไม่มีโทษจำคุกที่ศาลรอการลงโทษในคดีก่อนที่จะนำมาบวชเข้ากับโทษจำคุกในคดีนี้อีก อย่างไรก็ตามเมื่อปรากฏว่าศาลอุทธรณ์ภาค ๒ พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๑ ก่อนที่ศาลอุทธรณ์จะมีคำพิพากษาในคดีนี้ และโจทก์แก้ฎีกาขอให้นับโทษจำเลยที่ ๑ ในคดีนี้ต่อจากโทษในคดีก่อน ดังนั้น จึงขอที่จะนับโทษจำเลยที่ ๑ ต่อจากโทษในคดีก่อน ซึ่งเป็นอำนาจของศาลฎีกาที่จะสั่งให้นับโทษต่อไปได้ (ฎีกาที่ ๒๐๐๕๐/๒๕๕๖) แสดงว่าคดีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าบวชโทษไม่ได้ แต่นับโทษต่อไปได้

๖. เมื่อขณะศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนี้ คดีที่ศาล

รอการลงโทษจำเลยไว้ก่อนคดีนี้ยังไม่ถึงที่สุดโดยอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ศาลชั้นต้นจึงยังไม่อาจนำโทษที่รอไว้ในคดีดังกล่าวมาบวชเข้ากับโทษในคดีนี้ตาม ป.อ. มาตรา ๕๘ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๒๐๒๓/๒๕๔๑)

๗. คำรับสารภาพของจำเลย หากจำเลยรับสารภาพในความผิดที่โจทก์ฟ้อง แต่ไม่ได้รับว่าจำเลยเป็นบุคคลที่ศาลรอการลงโทษในคดีก่อน และโจทก์ไม่ได้นำสืบข้อนี้ไว้ก็จะนำโทษในคดีก่อนมาบวชกับโทษในคดีนี้ไม่ได้ แม้จำเลยมิได้ฎีกาในปัญหานี้ ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ (ฎีกาที่ ๖๐๔๓/๒๕๔๐)

๘. จำเลยรับข้อเท็จจริงว่าเคยต้องโทษ แต่ศาลรอการลงโทษไว้ ศาลจึงบวชโทษจำคุกที่รอไว้ นั้นเข้ากับโทษของจำเลยในคดีนี้ได้โดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงดังกล่าวอีก (ฎีกาที่ ๓๐๔๐/๒๕๓๕ และที่ ๙๐๖๘/๒๕๓๙)

๙. จำเลยต้องถูกศาลพิพากษาให้จำคุกจริง ๆ เท่านั้น

๙.๑ ศาลลงโทษจำคุกแล้วเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังเท่ากับศาลมีได้พิพากษาให้ลงโทษจำคุก จึงไม่อาจนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษในคดีก่อนมาบวชเข้ากับโทษในคดีนี้ได้ (ฎีกาที่ ๒๗๔๒/๒๕๔๔)

๙.๒ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ๓ เดือน แต่เปลี่ยนเป็นให้ส่งตัวไปฝึกอบรมยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ไม่เรียกว่าให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น จึงจะขอให้ศาลบวชโทษในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีนี้ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๐๘/๒๕๐๙ และที่ ๑๒๗๔/๒๕๑๙)

ข้อสังเกต ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๔๕/๒๕๕๘ ข้างต้น ข้อเท็จจริงเรื่องการบวชโทษปรากฏตาม “สำเนาคำพิพากษาทำยอุทธรณ์ของจำเลย” (น่าจะทราบในภายหลัง) โดยโจทก์มิได้มีคำขอให้บวชโทษกรณีจึงน่าจะถือได้ว่าจำเลยรับข้อเท็จจริงว่าเคยต้องโทษ แต่ศาลรอการลงโทษไว้ ศาลจึงบวชโทษจำคุกที่รอไว้ นั้นเข้ากับโทษของจำเลยในคดีนี้ได้ โดยจำเลยไม่จำเป็นต้องให้การรับสารภาพในเรื่องการบวชโทษไว้แต่แรก รวมทั้งโจทก์ไม่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงดังกล่าวอีกด้วย

วีณา อนันตสมบุรณ์*
สิริสิทธิ์ อนันตสมบุรณ์**

คำนิยามของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง Definition of Hate Crimes

“อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง” เป็นอาชญากรรมที่มีมูลเหตุชกุ่งใจมาจากอคติต่อเชื้อชาติชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา สัญชาติ รสนิยมทางเพศ เพศสภาพ หรือลักษณะพื้นฐานอื่นใด คนพิการก็อาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังได้เช่นกัน อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคล ชุมชน และสังคมโดยรวม สิ่งที่เป็นในการตอบสนองต่ออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังอย่างมีประสิทธิภาพคือ ป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเหล่านั้นมาทำลายความมั่นคงปลอดภัย ในสถานการณ์ที่ร้ายแรงเพราะอาชญากรรมดังกล่าวสามารถนำไปสู่สงครามภายในและภายนอกประเทศ

“Hate crimes” are crimes motivated by prejudice or bias toward race, ethnicity, language, religion, nationality, sexual orientation, gender, or any other fundamental characteristic. People with disabilities may also be victims of hate crimes. Hate crimes affect the security of individuals, their communities, and societies as a whole. Effective responses to hate crimes are necessary to prevent them from posing a serious security challenge. In extreme situations, they can lead to wars within and across

national borders.^๑

อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง คือ การกระทำความผิดทางอาญาที่มีมูลเหตุชกุ่งใจมาจากอคติต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการพิจารณาการกระทำใดว่าเป็นอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังการกระทำดังกล่าวต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์สองประการ ประการแรก การกระทำดังกล่าวจะต้องเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ประการที่สอง การกระทำนั้นต้องมีมูลเหตุชกุ่งใจมาจากอคติ

Hate crimes are criminal acts motivated by bias or prejudice towards particular groups of people. To be considered a hate crime, the offence must meet two criteria: First, the act must constitute an offence under criminal law; second, the act must have been motivated by bias.^๒

มูลเหตุชกุ่งใจที่มาจากอคติมีคำนิยามอย่างกว้างว่า ความคิดเห็นเชิงลบ ทศนคติเชิงอคติ การไม่ยอมรับหรือความเกลียดชังบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะทั่วไปร่วมกัน เช่น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา สัญชาติ รสนิยมทางเพศ เพศสภาพ หรือลักษณะพื้นฐานอื่น ๆ คนพิการอาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังได้เช่นกัน

* ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, น.บ.(ธรรมศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับสอง), น.บ.ท., LL.M. in Business Law, Thammasat University (English Program), Mini LL.M., Chicago-Kent College of Law, LL.M. in International Economic and Business Law, Kyushu University (ทุนรัฐบาลญี่ปุ่น : MEXT)

** ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา, น.บ.(เกียรตินิยมอันดับสอง), น.บ.ท., Mini LL.M., Chicago-Kent College of Law, LL.M. in International Economic and Business Law, Kyushu University

^๑ Criminal Offence+Bias Motivation=Hate Crime, OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) Hate Crime Reporting, available at <https://hatecrime.osce.org/what-hate-crime> (visited April 4, 2021)

^๒ Ibid.

Bias motivations can be broadly defined as preconceived negative opinions, stereotypical assumptions, intolerance or hatred directed to a particular group that shares a common characteristic, such as race, ethnicity, language, religion, nationality, sexual orientation, gender or any other fundamental characteristic. People with disabilities may also be victims of hate crimes.^๓

อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังอาจรวมถึง การคุกคาม การทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน การทำร้ายร่างกาย ฆาตกรรม หรือการกระทำความผิดทางอาญาอื่น ๆ ที่มีมูลเหตุชักจูงใจมาจากอคติอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังไม่เพียงส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ผู้คนหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือเป็นสมาชิกกลุ่มที่ได้รับการคุ้มครอง เช่น นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ศูนย์ชุมชน หรือสถานที่สักการะบูชาที่สามารถเป็นเป้าหมายของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังได้เช่นกัน

Hate crimes can include threats, property damage, assault, murder or any other criminal offence committed with a bias motivation. Hate crimes do not only affect individuals from specific groups. People or property merely associated with - or even perceived to be a member of - a group that shares a protected characteristic, such as human rights defenders, community centers or places of worship, can also be targets of hate crimes.^๔

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาในบางกรณี พนักงานอัยการจะนำกฎหมายของรัฐบาลกลางมาบังคับใช้ในการตั้งข้อกล่าวหาบุคคลที่ก่ออาชญากรรม

ที่เกิดจากความเกลียดชัง กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังของรัฐบาลกลางฉบับแรกได้ลงนามบังคับใช้เป็นกฎหมายใน พ.ศ. ๒๕๑๑ และยังได้รับการปรับปรุงอีกหลายครั้ง โดยให้รวมถึงการคุ้มครองอคติต่อความพิการด้วย ต่อมา พ.ศ. ๒๕๕๒ รัฐสภาได้ผ่านกฎหมาย Matthew Shepard and James Byrd Jr Hate Crimes Prevention Act ซึ่งขยายคำนิยามของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังให้กว้างขึ้น และบ่อยครั้งที่พนักงานอัยการใช้กฎหมายระดับมลรัฐ ซึ่งกฎหมายและการลงโทษสำหรับอาชญากรรมชนิดนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ โดยผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังจะได้รับโทษที่รุนแรงขึ้นหรือมีระยะเวลาจำคุกสูงขึ้น

For United States of America, in some cases, prosecutors will use federal law to charge an individual with hate crime. The first federal hate crimes statute was signed into law in 1968, and it has been expanded several times since, such as including protections on the basis of disability. In 2009, Congress passed the Matthew Shepard and James Byrd Jr Hate Crimes Prevention Act, which expanded the federal definition of hate crimes. More often, prosecutors rely on state statutes. The laws, and punishment for the offence, vary from state to state. Overall, the designation of hate crime means the perpetrator will receive a harsher sentence, or additional time behind bars.^๕

ตัวอย่างของความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อชาวอเมริกันเชื้อสายเอเชียเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้แก่ ผู้อพยพสูงอายุชาวไทย

^๓ Ibid.

^๔ Ibid.

^๕ What is a hate crime in the US?, March 19, 2021, BBC News, available at <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56462791> (visited April 6, 2021).

ถูกผลักล้มลงจนเสียชีวิต ชาวฟิลิปปินส์ - อเมริกันถูกฟันที่ใบหน้าด้วยเครื่องตัดกล่อง หญิงชาวจีนถูกตบแล้วจุดไฟเผา เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นนับตั้งแต่เริ่มมีโรคระบาดเมื่อปีที่แล้ว มีรายงานคดีความหลายพันคดีในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมาตั้งแต่การถูกคุกคามทางวาจาไปจนถึงเหตุการณ์ทำร้ายร่างกาย นักเคลื่อนไหวกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้เป็นอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังและมักเชื่อมโยงกับวาทศิลป์ที่กล่าวโทษคนเอเชียว่าเป็นตัวการในการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙

An elderly Thai immigrant dies after being shoved to the ground. A Filipino-American is slashed in the face with a box cutter. A Chinese woman is slapped and then set on fire. These are just examples of recent violent attacks on Asian Americans, part of a surge in abuse since the start of the pandemic a year ago. From being spat on and verbally harassed to incidents of physical assault, there have been thousands of reported cases in recent months. Advocates and activists say these are hate crimes, and often linked to rhetoric that blames Asian people for the spread of Covid-19.^๖

อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทหลัก ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางวาจา และการยุยงให้เกิดความเกลียดชัง ประการแรก การทำร้ายร่างกายทุกชนิดถือเป็นความผิด หากบุคคลใดเคยตกเป็นเหยื่อของการทำร้ายร่างกาย บุคคลนั้นควรแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ โดยขอหาขึ้นอยู่กับระดับของความรุนแรงของการกระทำ ผู้กระทำความผิดอาจถูกตั้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดขอหาทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายต่อร่างกาย หรือร่วมกันทำร้ายร่างกายหรือทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส

ประการที่สอง การล่วงละเมิดทางวาจาหรือการคุกคามทางวาจาหรือการพุดจาหยาบคายอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้บ่อยและไม่พึงประสงค์อย่างยิ่งสำหรับชนกลุ่มน้อยในสังคม ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการล่วงละเมิดทางวาจามักไม่มั่นใจว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นหรือคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามได้มีกฎหมายคุ้มครองบุคคลใดจากการถูกล่วงละเมิดทางวาจานั้น ประการที่สาม ความผิดฐานยุยงให้เกิดความเกลียดชังเกิดขึ้นเมื่อมีผู้กระทำความผิดในลักษณะที่คุกคามและตั้งใจที่จะปลุกปั่นให้เกิดความเกลียดชัง ซึ่งอาจเป็นคำพูด รูปภาพ วิดีโอ เพลงหรือข้อมูลที่แสดงบนเว็บไซต์

Hate crimes can fall into one of three main types: physical assault, verbal abuse, and incitement to hatred. First, Physical assault of any kind is an offence. If you've been a victim of physical assault you should report it. Depending on the level of the violence used, a perpetrator may be charged with common assault, actual bodily harm, or grievous bodily harm. Second, Verbal abuse, threats or name-calling can be a common and extremely unpleasant experience for minority groups. Victims of verbal abuse are often unclear whether an offence has been committed or believe there is little they can do. However, there are laws in place to protect you from verbal abuse. Third, the offence of incitement to hatred occurs when someone acts in a way that is threatening and intended to stir up hatred. That could be in words, pictures, videos, music, and includes information posted on websites.^๗

^๖ Covid 'hate crimes' against Asian Americans on rise, April 2, 2021, BBC News, available at <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56218684> (visited April 6, 2021).

^๗ What is hate crime?, Metropolitan police, available at: <https://www.met.police.uk/advice/advice-and-information/hco/hate-crime/what-is-hate-crime/> (visited on April 8, 2021)

ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน กับบทบาทของคู่ความและศาล

ดร.จันทนฤต วรธนัชชากุล*

เรื่องระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับบทบาทของคู่ความและศาลนี้ ประการแรกจะได้กล่าวถึง ระบบกล่าวหากับบทบาทของคู่ความและศาล และจากนั้นจะได้กล่าวถึงระบบไต่สวนกับบทบาทของคู่ความและศาล เป็นประการต่อไป

๑. ระบบกล่าวหา (Accusatorial Procedure) กับบทบาทของคู่ความและศาล

ในเรื่องระบบกล่าวหา (Accusatorial Procedure) กับบทบาทของคู่ความและศาล จะได้กล่าวถึงลักษณะของระบบกล่าวหาในเชิงโครงสร้าง และลักษณะสำคัญของระบบกล่าวหาที่มีผล ต่อบทบาทของคู่ความและศาล

๑.๑ ลักษณะของระบบกล่าวหาในเชิงโครงสร้าง

ระบบวิธีพิจารณาคดีแบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่เปิดเผย (Public) ใช้วาจา (Oral) และมีการโต้แย้งคัดค้าน (Contradictory) ของคู่ความ ทั้ง ๒ ฝ่ายกล่าวคือ ระบบกล่าวหา เป็นวิธีพิจารณาคดีที่เปิดเผย ไม่ใช่วิธีพิจารณาคดีแบบลับ ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีได้ ประชาชนทั่วไปสามารถพบเห็นโจทก์ จำเลย ผู้พิพากษาในห้องพิจารณาคดีได้ เป็นวิธีพิจารณาคดีที่ใช้วาจา เพื่อให้ทุกคนสามารถได้ยิน และเข้าใจได้โดยไม่มีความจำเป็น ต้องใช้เอกสารแต่อย่างใด นอกจากนี้ ระบบกล่าวหา ยังมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคดั้งเดิม ซึ่งมีเพียงคนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะสามารถเขียนหนังสือได้ และเป็นวิธีพิจารณาคดีที่มีการโต้แย้งคัดค้าน (une procédure contradictoire) ระหว่างคู่ความในคดี การดำเนินคดีต้องกระทำต่อหน้าคู่ความทั้งโจทก์และ

จำเลย และคู่ความในคดีสามารถใช้สิทธิต่อสู้โต้แย้งได้เสมอ^๑

เดิมทีเดียวผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีในระบบกล่าวหา ไม่ใช่ผู้พิพากษาอาชีพที่เป็นองค์กรของรัฐ แต่เป็นบุคคลธรรมดาที่คู่ความมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ผู้พิพากษาเพื่อชี้ขาดข้อขัดแย้งของคู่ความ ซึ่งเป็นที่มาของคณะลูกขุน

ระบบกล่าวหายังเป็นระบบที่วางหลักการให้คู่ความในคดีมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม หลักการนี้อาจไม่เป็นผล เมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในสถานะที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งเนื่องจากฐานะทางสังคม อำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ หรือความรู้ทางด้านเทคนิค เป็นต้น นอกจากนี้ ระบบกล่าวหาเป็นระบบที่มีการกำหนดรูปแบบของพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก (un grand formalisme des preuves) ซึ่งจะเห็นได้จาก การกำหนดให้มีระบบพยานหลักฐานโดยกฎหมายไว้^๒

นอกจากนี้ ระบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่มีการดำเนินคดีเพียงขั้นตอนเดียว คือ ในชั้นพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น ผู้พิพากษาจะไม่มีบทบาทเชิงรุกและจะวางตัวเป็นกลาง (passif et neutre) โดยจะทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสินชี้ขาดข้อขัดแย้งภายใต้หลักเกณฑ์ที่คู่ความทั้ง ๒ ฝ่ายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ผู้พิพากษาดำเนินคดีโดยใช้ดุลพินิจพิจารณาจากพยานหลักฐานตามที่คู่ความเสนอ โดยหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเข้ามาพิสูจน์ความจริงในคดีเป็นหน้าที่ของคู่ความ ซึ่งผู้พิพากษาจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดี และไม่มีขั้นตอนที่ให้อำนาจศาลในการไต่สวนหาพยานหลักฐานในคดี

* น.บ. (ธรรมศาสตร์) น.บ.ท. D.S.U. (PANTHÉON-ASSAS (PARIS II)) สาขากฎหมายแพ่ง, D.E.A. สาขากฎหมายเอกชน, DOCTORAT EN DROIT PRIVÉ (NOUVEAU RÉGIME) STRASBOURG (เกียร์ดินิยมติมาก) สาขากฎหมายเอกชน, ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงานกระบวนการยุติธรรม สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด

^๑ วรณชัย บุญบำรุง, จันทนฤต วรธนัชชากุล, สิริพันธ์ พลรบ, **หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม ๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙), หน้า ๗๘.

^๒ Corinne RENAULT-BRAHINSKY, **Procédure Pénale**, 18e édition (Gualino, 2017-2018), p. 25.

๑.๒ ลักษณะสำคัญของระบบกล่าวหาที่มีผลต่อบทบาทของคู่ความและศาล

ระบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่สอดคล้องกับหลักความประสงค์ของคู่ความ (le principe dispositif หรือ The Principal of Party Disposition) ภายใต้ระบบกล่าวหาขอบเขตของคดีและเนื้อหาของคดีเป็นไปตามความประสงค์ของคู่ความ (nemo iudex sine actore ; ne eat iudex ultra petita et allegata a partibus) คู่ความจะเป็นผู้กำหนดข้อเท็จจริงและเนื้อหาแห่งคดี เป็นผู้กำหนดทิศทางและความเป็นไปของกระบวนการพิจารณา

ระบบกล่าวหาจึงเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคู่ความในคดี คู่ความจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และในการแสวงหาพยานหลักฐาน ผู้พิพากษาจะวางตัวในฐานะเป็นคนกลาง คอยควบคุมดูแลให้คู่ความทั้ง ๒ ฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความที่กำหนดไว้ ศาลจะต้องถูกจำกัดกรอบให้พิจารณาเฉพาะสิ่งที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเท่านั้น ไม่มีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมด้วยตนเองได้^๓

ระบบกล่าวหาเป็นระบบที่กำหนดระบบพยานหลักฐานโดยกฎหมาย (système de preuves légales) ขึ้นมาใช้บังคับ ซึ่งระบบพยานหลักฐานโดยกฎหมายนี้ทำให้ผู้พิพากษาถูกจำกัดอำนาจและบทบาทในการใช้ดุลพินิจพิจารณาพยานหลักฐานด้วยตนเอง

ระบบกล่าวหายังเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่ต้องการคุ้มครองสิทธิของคู่ความในคดีให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคู่ความในคดีจะมีบทบาทหลักในการริเริ่มคดี การดำเนินคดี และการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี และมีสิทธิที่จะโต้แย้งต่อสู้คดีเช่นเดียวกับผู้กล่าวหาตน

ระบบกล่าวหาได้รับการยอมรับแต่ตั้งเดิมว่าเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกดำเนินคดีอย่างมาก เนื่องจากการพิจารณาคดีที่กระทำโดยเปิดเผย คู่ความในคดีสามารถโต้แย้งคัดค้านได้ และการที่

ผู้พิพากษาไม่มีบทบาทเชิงรุกในคดี ทำให้สิทธิของคู่ความในคดีได้รับการคุ้มครอง

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบกล่าวหาจึงมีความแตกต่างจากระบบไต่สวน เพราะในระบบกล่าวหา คู่ความเป็นผู้นำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาคดีในศาล โดยที่ศาลไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการค้นหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมและซักถามพยานแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ระบบกล่าวหาซึ่งสอดคล้องกับหลักความประสงค์ของคู่ความ (le principe dispositif) คู่ความจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในคดี โดยคู่ความมีสิทธิเลือกที่จะริเริ่มคดี กำหนดเนื้อหาของคดีตามที่ตนต้องการ กำหนดแนวทางของการดำเนินคดี กำหนดพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในคดี รวมทั้งมีสิทธิเลือกที่จะงดหรือยุติการดำเนินคดี ด้วยการประนีประนอม ยอมความ การถอนฟ้อง เป็นต้น ผู้พิพากษาต้องถูกจำกัดบทบาทภายใต้หลักความประสงค์ของคู่ความในเรื่องต่าง ๆ เช่น การกำหนดเหตุแห่งคำฟ้อง การกำหนดขอบเขตและประเด็นในคดี^๔

สำหรับหลักความประสงค์ของคู่ความจะไม่นำไปใช้บังคับในคดีอาญาโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกับในคดีแพ่ง เช่น ในคดีอาญานั้น การดำเนินคดีโดยอัยการไม่สามารถกระทำเช่นเดียวกับที่คู่ความที่เป็นเอกชนกระทำในคดีแพ่งได้ อัยการในคดีอาญาไม่สามารถประนีประนอมยอมความ แสดงเจตจำนงสละสิทธิในการอุทธรณ์ไว้ล่วงหน้าตามหลักความประสงค์ของคู่ความเช่นเดียวกับที่คู่ความในคดีแพ่งมีสิทธิดำเนินการได้ และในบางประเทศ การที่ผู้เสียหายในคดีอาญาใช้สิทธิประนีประนอมยอมความหรือถอนฟ้องในคดีอาญา ความผิดต่อแผ่นดิน ไม่ทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องของอัยการสิ้นสุดลงตามไปด้วย

๒. ระบบไต่สวน (Inquisitorial Procedure) กับบทบาทของคู่ความและศาล

ในเรื่องระบบไต่สวน (Inquisitorial Procedure) กับบทบาทของคู่ความและศาล จะได้กล่าวถึงลักษณะของระบบไต่สวนในเชิงโครงสร้าง และลักษณะสำคัญของระบบไต่สวนที่มีผลต่อบทบาทของคู่ความและศาล

^๓ วรรณชัย บุญบำรุง, ธนภฤต วรธนชากุล, สิริพันธ์ พลรบ, เรื่องเดิม, หน้า ๗๒ - ๗๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๓ และ ๗๘.

๒.๑ ลักษณะของระบบไต่สวนในเชิงโครงสร้าง

ระบบไต่สวนนั้นเกิดขึ้นภายหลังระบบกล่าวหา ลักษณะดั้งเดิมของระบบไต่สวนนั้นเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีในกฎหมายโรมันและเป็นวิธีพิจารณาคดีที่ใช้ในศาสนา (juridictions ecclésiastiques) ซึ่งมีผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเป็นผู้ชำระความเป็นวิธีพิจารณาคดีแบบลับ (secrète) ที่ใช้เอกสาร (écrite) เป็นหลัก และไม่มีการโต้แย้งคัดค้าน (non contradictoire) ระหว่างคู่ความในคดีโดยการดำเนินคดีในระบบไต่สวนจะแบ่งออกเป็นหลายขั้นตอน แตกต่างจากระบบกล่าวหาที่มีขั้นตอนเดียวตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ในคดีอาญาของยุโรปนั้นมีลักษณะดั้งเดิมที่ศาลมีบทบาททั้งสอบสวนฟ้องร้องและพิจารณาพิพากษาคดี โดยผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็นผู้ถูกชักพอกจากการไต่สวนของศาล ซึ่งมีลักษณะเป็นกรรมในคดี (object) ซึ่งระบบไต่สวนแบบดั้งเดิมนี้มีข้อเสียคือเป็นการให้อำนาจชี้ขาดทั้งกระบวนการอยู่ในดุลพินิจของคนหรือองค์กรเดียว โดยไม่มีการตรวจสอบหรือคานอำนาจหน้าที่ ดังนั้นการพิจารณาคดีจึงไม่ได้เกิดจากความบริสุทธิ์ใจ หรือเกิดอคติได้ง่าย และการที่ถือว่าจำเลยเป็นกรรมในคดี และถูกชักพอก จำเลยจึงไม่มีโอกาสได้ต่อสู้คดีและแก้ข้อกล่าวหา อีกทั้งการค้นหาความจริงของศาลอาจมีการข่มขู่ ทรมาณ ให้จำเลยรับสารภาพได้ จึงทำให้การค้นหาความจริงเกิดความผิดพลาดและไม่เป็นธรรมได้ ซึ่งอิทธิพลของกระบวนการพิจารณานี้มาจากการชำระความของผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ ฝรั่งเศส เยอรมัน และอิตาลี เป็นต้น^๕

ส่วนการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา (Adversarial

System) เป็นระบบที่แก้ไขปัญหาในระบบไต่สวนที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ที่รวมอำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาคดีอยู่ในองค์กรเดียวกัน และไม่เปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีหรือแก้ข้อกล่าวหาได้ ดังนั้นระบบกล่าวหาจึงแยกหน้าที่สอบสวนและฟ้องร้อง” ออกจากหน้าที่ใน “การพิจารณาพิพากษา” โดยให้องค์กรที่ทำหน้าที่ทั้งสองแยกต่างหากจากกัน และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาเป็น “ประธานในคดี” จึงไม่อยู่ในฐานะถูกชักพอกหรือเป็นกรรมในคดี แต่ถือว่าเป็นคน และเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาคดี มีสิทธิต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และห้ามมิให้ดำเนินคดีอันมิชอบแก่ผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งหมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องให้ความเคารพต่อสิทธิอันเป็นหลักประกันของผู้ถูกกล่าวหา ในการดำเนินคดีของศาลนั้น ศาลจะดำเนินคดีต่อเมื่อพนักงานอัยการฟ้องร้องต่อศาล และศาลจะมีคำพิพากษาหรือสั่งเกินกว่าที่ขอมาในฟ้องไม่ได้^๖

สำหรับระบบไต่สวนนั้นทำให้เกิดมีอัยการขึ้นมา โดยเห็นว่าการดำเนินคดีไม่ใช่เรื่องของเอกชนอีกต่อไป การกล่าวหาฟ้องร้องในคดีไม่สามารถที่จะพึ่งพิงการริเริ่มจากเอกชนได้ ระบบไต่สวนจึงเป็นระบบที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการของศาลและกระบวนการยุติธรรม และทำให้ระบบคณะลูกขุนเสื่อมถอยไป^๗

๒.๒ ลักษณะสำคัญของระบบไต่สวนที่มีผลต่อบทบาทของศาลและคู่ความ

แต่เดิมมาการดำเนินคดีในระบบไต่สวนจะกระทำโดยผู้พิพากษาผู้กล่าวหา (juge accusateur) ซึ่งได้รับมอบอำนาจที่สำคัญ ระบบไต่สวนจะใช้ในประเทศที่รัฐมีอำนาจมาก โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมมาก่อน ประโยชน์ส่วนตัวของบุคคล และไม่ต้องการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลมากเกินไป จนทำให้ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ

^๕ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบการสอบสวนในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและคดีค้ำมนุษย์ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับระบบไต่สวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๐), หน้า ๔๐.

^๖ Corinne RENAULT-BRAHINSKY, p. 33-34.

^๗ Serge GUINCHARD, Jacques BUISSON, *Procédure Pénale*, 7e édition (LexisNexis, 2011), pp. 45-46; Corinne RENAULT-BRAHINSKY, Op. cit., p.26.

ระบบไต่สวนเป็นระบบวิธีพิจารณาความคดีที่สอดคล้องกับหลักการไต่สวนโดยศาล (The Principal of Judicial Investigation) โดยหลักการไต่สวนโดยศาลนี้เป็นหลักที่ใช้กันมากในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและคดีปกครอง โดยมีเหตุผลว่าคดีอาญา คดีปกครอง ไม่ได้เป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวของเอกชนแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องผลประโยชน์ของรัฐด้วย ศาลจึงควรมีอำนาจในการรวบรวมและแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีด้วยตนเอง และมีอำนาจค้นหาสาระสำคัญ (material) หรือความจริงในคดี (absolute truth) ดังนั้น ศาลจึงมีหน้าที่ต้องพิจารณาให้แน่ใจถึงข้อเท็จจริงที่คู่ความนำเสนอและต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่คู่ความมิได้นำเสนอต่อศาลด้วย

ระบบไต่สวนจึงเป็นระบบวิธีพิจารณาความคดีที่ทำให้ผู้พิพากษาได้รับความกระจำงแจ้งในข้อเท็จจริงก่อนที่จะตัดสินคดี เป็นระบบวิธีพิจารณาความคดีที่ผู้พิพากษามีบทบาทเชิงรุกในขณะที่คู่ความจะอยู่นิ่งเฉย (Passive) และเป็นระบบวิธีพิจารณาความคดีที่ผู้พิพากษามีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของรัฐ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของคู่ความ ซึ่งอาจทำให้กระทบสิทธิของคู่ความบางประการ เช่น สิทธิในการโต้แย้งคัดค้านต่อสู้อคดี (les droits de la défense) และผู้พิพากษาในระบบไต่สวนจะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาพยานหลักฐานได้ด้วยตนเองมากกว่าผู้พิพากษาในระบบกล่าวหา

นอกจากนี้ ระบบไต่สวนยังเป็นระบบวิธีพิจารณาความคดีที่ผู้พิพากษาในฐานะเป็นองค์กรของรัฐมีบทบาทในการควบคุมการดำเนินคดี และอำนวยความสะดวกในคดี ระบบไต่สวนจะมีลักษณะเฉพาะที่การริเริ่มต่าง ๆ ในคดีจะเป็นการริเริ่มโดยผู้พิพากษา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณา คดี การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เป็นต้น

การดำเนินคดีในระบบไต่สวนจะแบ่งออกเป็นหลายขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการไต่สวน หาข้อเท็จจริง

ในคดีโดยผู้พิพากษาเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และมีอำนาจมากในการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง^๘

ด้วยความที่ระบบไต่สวนคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม “l'intérêt général” เป็นหลัก จึงย่อมส่งผลโดยตรงให้คู่ความในคดีมีความเท่าเทียมกันมากกว่าในระบบกล่าวหา แต่การได้รับความเท่าเทียมกันของคู่ความในคดีในระบบไต่สวนนี้อาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อสิทธิของคู่ความในคดีได้ โดยการแสวงหาความจริงของศาลที่มีประสิทธิภาพในระบบไต่สวน อาจกระทบต่อสิทธิของคู่ความตามหลักโต้แย้งคัดค้านต่อสู้อคดี “le pincipe de la contradiction) และอาจจะทำให้การพิจารณาคดีไม่ได้เป็นการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย (la publicité des débats)^๙

ในประเทศฝรั่งเศสที่ใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาความคดีอาญา ศาลในคดีอาญาแบ่งได้ออกเป็นศาลไต่สวนและศาลตัดสินคดี โดยศาลไต่สวนจะมีผู้พิพากษาไต่สวน (le juge d'instruction) ทำหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดี^{๑๐} แต่ไม่ใช่ว่าผู้พิพากษาไต่สวนต้องเข้าไปทำการไต่สวนความผิดอาญาที่เกิดขึ้นไปเสียทุกคดี ต้องพิจารณาที่ความร้ายแรงของการกระทำความผิดด้วย โดยผู้พิพากษาไต่สวนจะเข้าไปไต่สวนคดีเฉพาะที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น หากเป็นความผิดอุกฤษโทษ (crime) ผู้พิพากษาไต่สวนต้องเข้าไปไต่สวนคดีเสมอ เนื่องจากการกระทำความผิดที่ร้ายแรงและมีอัตราโทษที่สูง^{๑๑} นอกจากนี้ในการพิจารณาความคดีอาญา ศาลจะเป็นผู้ซักถามจำเลยพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เสียหาย เพื่อไต่สวนหาความจริงในคดี หากเป็นการพิจารณาคดีในศาลอุกฤษโทษ (Cour d'assises) ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษร้ายแรงมีโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ศาลจะถามจำเลย ตามด้วยพยาน ผู้เชี่ยวชาญและผู้เสียหายตามลำดับโดยศาลเท่านั้นที่จะมีสิทธิถาม

ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบวิธีพิจารณาความคดีอาญาแบบไต่สวนเช่นกัน โดยหลังจากที่มี

^๘ วรรณชัย บุญบำรุง, ธนภฤต วรธนชากุล, สิริพันธ์ พลรบ, เรื่องเดิม, หน้า ๗๓ และ ๗๔.

^๙ ณรงค์ ไชยหาญ และคณะ, เรื่องเดิม, หน้า ๗๙.

^{๑๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

^{๑๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๗๙

การยื่นคำฟ้องแล้ว ผู้พิพากษาจะเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นในชั้นใดส่วนมูลฟ้องหรือในชั้นพิจารณาพิพากษา โดยผู้พิพากษาเยอรมันนอกจากจะทำหน้าที่ซักถามพยานแล้ว ยังทำหน้าที่ในการหาแสวงหาพยานหลักฐานในคดีเพื่อนำไปสู่การลงโทษจำเลยหรือยกฟ้องโจทก์ด้วย^{๑๒}

สำหรับประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบวิธีพิจารณาคดีแบบกล่าวหา คำพิพากษาของศาลอังกฤษวางบรรทัดฐานเกี่ยวกับบทบาทของศาลไว้ว่า ผู้พิพากษาไม่ควรซักถามพยาน (เนื่องจากการซักถามพยานถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดี) โดยทนายความจะเป็นผู้แสดงบทบาทนี้เอง บทบาทศาลในคดีคือการรับฟังพยาน คอยควบคุมให้ทนายความปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป ประมวลความคิดทั้งหมดให้ได้ว่าความจริงอยู่ที่ใด

การซักถามพยานของศาลเท่ากับศาลลงไปร่วมอยู่ในสิ่งแวดล้อมแห่งการต่อสู้ และวิสัยทัศน์ของศาลจะถูกปกคลุมไปด้วยผงฝุ่นแห่งความขัดแย้ง ศาลจะซักถามพยานก็เฉพาะเมื่อจำเป็นต้องทำ เพื่อให้ประเด็นในคดีที่คลุมเครือเกิดความชัดเจนขึ้นเท่านั้น ถ้าศาลทำนอกเหนือจากบทบาทดังกล่าว ก็เท่ากับ ได้ถอดเสื้อคลุมศาลออกและสวมเสื้อคลุมของทนายความแทน^{๑๓}

ในความเป็นจริงแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีประเทศใดที่ใช้ระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวน แต่เพียงอย่างเดียว ในปัจจุบันนี้ ระบบวิธีพิจารณาคดีที่ใช้กันอยู่ในประเทศต่าง ๆ เป็นระบบที่มีการผสมผสานกันของทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน (la mixité des procédures) หากประเทศใดให้ความสำคัญกับสิทธิประโยชน์ส่วนตัวของคู่ความมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมแล้ว บทบัญญัติกฎหมายของประเทศนั้นก็จะมิแน่วโน้มให้สิทธิและบทบาทแก่คู่ความในการควบคุมและกำหนดทิศทางในการดำเนินกระบวนการพิจารณารวมทั้งพยานหลักฐานในคดีแบบระบบกล่าวหา แต่หากประเทศใด

ให้ความสำคัญประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าสิทธิประโยชน์ส่วนตัวของคู่ความแล้ว ก็จะมีบัญญัติกฎหมายให้อ่านจและบทบาทแก่ผู้พิพากษาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานและควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้อย่างกว้างขวางแบบระบบไต่สวน^{๑๔}

ในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐซึ่งปกครองโดยหลักนิติรัฐ ไม่ได้มีความประสงค์ต้องการให้การดำเนินคดีเป็นเรื่องของเอกชนแต่เพียงอย่างเดียวหรือเป็นเรื่องของรัฐโดยผู้พิพากษาแต่เพียงอย่างเดียว

คดีทุกคดีมีเรื่องทั้งของเอกชนและรัฐรวมกันอยู่ ประโยชน์ส่วนรวมมีอยู่เสมอในคดีแพ่งที่เป็นเรื่องของเอกชน เช่น การเคารพปฏิบัติตามกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยในสังคม เช่นเดียวกับอาจมีเรื่องประโยชน์สาธารณะ (l'intérêt public) เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในคดีที่มีอัยการเข้าไปเป็นคู่ความในคดี และเป็นเรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดี (l'administration de la justice) ซึ่งเป็นการให้บริการสาธารณะ (un service public) อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ของเอกชน (l'intérêt privé) ก็ไม่เคยหายไปจากคดีอาญา ซึ่งจะเห็นได้จากการที่คู่ความที่เป็นผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเข้ามาในคดีอาญา (l'action civile) และกรณีที่มีการตัดสินคดีอาญา คำพิพากษาของศาลในคดีอาญาก็ย่อมกระทบต่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ Eduardo Couture ได้เคยกล่าวไว้ในงานเขียนว่า การดำเนินคดีเปรียบเสมือนการดำเนินการที่อยู่บนทางแยกระหว่างกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนสำหรับคู่ความแล้ว การดำเนินคดีเหมือนเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกพึงพอใจให้แก่สิทธิต่าง ๆ ของเอกชน และสำหรับรัฐ การดำเนินคดีเป็นรูปแบบหนึ่งในการให้บรรลุถึงสิทธิที่ปัจเจกชนมีอยู่ รวมทั้งประโยชน์สาธารณะด้วย และหากประโยชน์ของสาธารณะมีความโดดเด่น บทบาทของผู้พิพากษาก็ยังมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

^{๑๒} ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, เรื่องเดิม, หน้า ๙๐.

^{๑๓} วรณชัย บุญบำรุง, ธนภฤต วรณชชากุล, สิริพันธ์ พลรบ, เรื่องเดิม, หน้า ๗๘.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙.

หลักเกณฑ์และข้อพิจารณา ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานของผู้พิการ ของกลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม^๑

เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์*
สุวิชา เป้าอารีย์**
ประพิน นุชเปี่ยม***
ศรัญญิการ์ สรรค์ศุภกิจ****
สุจินตนา ภาวลีสิทธิ์*****

จากรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สำรว
ณ วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ พบว่า มีจำนวนผู้ต้อง
ราชทัณฑ์จำนวนทั้งสิ้น ๓๖๕,๓๘๔ คน เป็นชาย จำนวน
๓๑๘,๒๔๕ คน และหญิง จำนวน ๔๗,๑๓๙ คน (กรม
ราชทัณฑ์, ๒๕๖๒) มีจำนวนเพิ่มขึ้น ๔๔,๔๑๘ คนเมื่อเทียบ
กับจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ ณ วันเดียวของปี ๒๕๖๑
(๓๒๐,๙๖๖ คน) ในขณะที่สถิติผู้พิการในปี ๒๕๖๒
มีจำนวน ๑๕๙,๕๘๘ คน กลับมากระทำผิดซ้ำภายใน ๑ ปี
จำนวน ๑๐,๘๓๔ คน (กรมราชทัณฑ์, ๒๕๖๒) สำหรับกรณี
ของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจากคดีเด็กและ
เยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจคุ้มครองและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ระหว่างปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘
มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๗๕,๗๔๖ คดี และเป็นคดีที่กระทำผิดซ้ำ
จำนวน ๓๐,๓๒๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๕ ของคดี
เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ
ซึ่งจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำกำลังเป็นที่จับตามองอย่างใกล้ชิด
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล, ๒๕๖๓)
จากสถานการณ์ดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมได้ร่วมกับ
หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการผลักดันโครงการ
ป้องกันอาชญากรรม เพื่อลดปัญหาอาชญากรรม และ
ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ด้วยการพัฒนามาตรการฟื้นฟู
และบำบัดผู้กระทำความผิดและผู้ตกเป็นเหยื่อ การส่งเสริม
การศึกษา การสร้างอาชีพและฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการ
ประกอบอาชีพให้ผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นการสร้างกลไกและความ
ช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิด นับตั้งแต่อยู่ระหว่างการ
พิจารณาคดีความ ในระหว่างจำคุก และเมื่อพ้นโทษ ซึ่ง

กระทรวงยุติธรรมให้ความสำคัญกับการสร้างอาชีพเป็น
อย่างยิ่ง เพราะปัญหาการไม่มีงานทำของผู้พ้นโทษ
เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้นโทษกลับมากระทำผิดซ้ำ
(สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์, ๒๕๕๘; ไทยรัฐ, ๒๕๖๒)
นอกจากนั้นแล้ว กระทรวงยุติธรรมยังได้ส่งเสริมให้
ผู้ประกอบการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานโดยมีนโยบายพัฒนา
และส่งเสริมอาชีพของผู้พ้นโทษ ผู้ถูกคุมประพฤติ เด็กและ
เยาวชนผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัว เพื่อพัฒนา
พุดินัยผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคมหลังพ้นโทษ
โดยมีมาตรการที่สำคัญเช่น มาตรการยกเว้นภาษีเงินได้
นิติบุคคลให้แก่รายจ้างหรือผู้ประกอบการซึ่งจ้างงานผู้ต้อง
ขังหรือเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดซึ่งได้รับการปล่อยตัว
(thaireform, ๒๕๖๓) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและรูปแบบ
การบริหารจัดการองค์กรใหม่ในปัจจุบันที่เน้นการประกอบ
ธุรกิจควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาสังคม อย่างเช่น แนวคิด
ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) โดยที่องค์กรธุรกิจ
เหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการธุรกิจเพื่อแก้ไข
ปัญหาสังคมที่สนใจเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ด้วยการ
ส่งเสริมการจ้างงานแก่บุคคลที่ควรได้รับการส่งเสริมเป็น
พิเศษ ร่วมแก้ไขปัญหหรือพัฒนาชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม
และดำเนินกิจการอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือคืน
ประโยชน์แก่สังคม (กิติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์, ๒๕๖๓) ซึ่ง
ธุรกิจหรือการจัดตั้งองค์กรในลักษณะนี้เป็นที่แพร่หลายใน
ต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรสหรัฐอเมริกา ที่เป็นต้น
แบบในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย (ประพิน
นุชเปี่ยม, ติญทรธรรณ ประทีปพรณรงค์, บงกช เจนจรัสสกุล,

* รองศาสตราจารย์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, kasems.c@nida.ac.th.

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, suvicha.p@nida.ac.th.

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, prapin.nuc@nida.ac.th.

**** อาจารย์ สาขาการจัดการภาคบริการและการท่องเที่ยว, วิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, sarunyikha@gs.swu.ac.th.

***** นักวิจัยอิสระ, sujintanapawasit@gmail.com.

^๑ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแนวทางของธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) มาขับเคลื่อนการสร้างอาชีพให้ผู้พ้นโทษเพื่อลด
ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

๒๕๖๑) โดยในต่างประเทศนั้น มีบางธุรกิจเพื่อสังคมมุ่งเน้นที่จะให้โอกาสและช่วยเหลือกลุ่มผู้พันโทช อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีธุรกิจเพื่อสังคมที่ดำเนินการกับหลากหลายกลุ่ม แต่ยังไม่เคยมีการนำธุรกิจเพื่อสังคมมาปรับใช้การสร้างอาชีพให้กับผู้พันโทชอย่างจริงจัง กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม จึงเห็นควรทำการศึกษาวิจัยการนำแนวทางของธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) มาขับเคลื่อนการสร้างอาชีพให้ผู้พันโทชเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ผ่านรูปแบบธุรกิจที่มีความยั่งยืนเพื่อให้ผู้พันโทชมีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ อันนำมาซึ่งการป้องกันปัญหาการกลับมาก่อกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องโทษได้อย่างเป็นระบบ

โครงการวิจัยแนวทางของธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) มาขับเคลื่อนการสร้างอาชีพให้ผู้พันโทชเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ได้แก่ ศึกษาแนวคิด แนวทาง รูปแบบธุรกิจ (Business Model) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มของผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมกับธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ในการสร้างอาชีพให้ผู้พันโทชในประเทศ และนำเสนอรูปแบบของธุรกิจเพื่อสังคม พร้อมทั้งผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมกับการสร้างอาชีพสำหรับผู้พันโทช พร้อมแผนขับเคลื่อนการดำเนินงาน (Roadmap) ระยะสั้น (๑ - ๓ ปี) ในการจัดตั้งธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อสร้างอาชีพของผู้พันโทชในประเทศไทย สำหรับระเบียบวิธีวิจัยใช้เทคนิคการศึกษาแบบผสมวิธี (Mix Methods) ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ในการค้นหาปรากฏการณ์ และได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่เหมาะสมกับการศึกษาวิเคราะห์ เริ่มต้นด้วยการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) รวบรวมและวิเคราะห์วรรณกรรมต่าง ๆ ได้แก่ หลักการแนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวกับธุรกิจเพื่อสังคม ตัวแบบและบทเรียนธุรกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศ ภาพรวมธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย แนวโน้มผลิตภัณฑ์และบริการ

ที่เหมาะสม แนวคิดเกี่ยวกับผู้พันโทชกับธุรกิจเพื่อสังคมที่รวมถึงความหมาย สถานการณ์ข้อเท็จจริง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด นำมาสู่แนวทางธุรกิจเพื่อสังคมที่เหมาะสมกับผู้พันโทช และหลักคิดทางพฤติกรรม ผู้บริโภค ตลอดจนวรรณกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา คณะที่ปรึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ อันได้แก่ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ๑) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังที่พันโทช ที่เกี่ยวข้องกับผู้พันโทชที่ได้รับการปล่อยตัว และที่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติ จำนวน ๓๓ คน ๒) กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการช่วยเหลือ ได้แก่ ผู้ต้องขังที่พันโทช เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว และผู้ที่เคยถูกคุมประพฤติ จำนวน ๔๕ คน ๓) ผู้ก่อตั้ง ผู้ประกอบการเจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม จำนวน ๔๕ คน ๔) ครอบครัวหรือญาติ/ชุมชน จำนวน ๑๐ คน และ ๕) กลุ่มประชาสังคม จำนวน ๑๑ คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเทียบเคียงกับหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อธุรกิจเพื่อสังคม/ที่มีการจ้างงานผู้พันโทช จำนวน ๑,๒๗๘ คน การคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำแนกประชากรออกเป็น ๕ ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามการกระจายตัวของประชากร จากนั้นสุ่มเลือกจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในแต่ละภูมิภาค ภูมิภาคละ ๒ จังหวัด และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคณะวิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓

คณะวิจัยได้กำหนดแนวทางในการนำเสนอผล

การศึกษาทั้งผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณไว้ ๔ ประเด็น คือ ๑) การยอมรับและกลับคืนสู่สังคม/ชุมชน ๒) การประกอบอาชีพหลังการฟื้นฟูหรือผ่านการฝึกอบรม ๓) การพัฒนาฝึกอบรมอาชีพภายในเรือนจำ สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน และ ๔) แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ภาครัฐได้มีการจัดกิจกรรมหลายอย่างในการปรับพฤติกรรมและช่วยเหลือผู้ต้องขัง ผู้ถูกคุมประพฤติ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว และผู้พ้นโทษ โดยผู้ต้องขังที่ได้รับการตัดสินถึงที่สุดแล้ว จะได้เข้าโปรแกรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพ การศึกษา การอบรมและพัฒนาทางด้านจิตใจ และการกีฬาและนันทนาการ พร้อมทั้งโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูพฤติกรรมเสียเป็นการเฉพาะบุคคล แบ่งตามกลุ่มประเภทคดีหรือตามพฤติกรรมของการกระทำความผิด และเมื่อถึงระยะของการพ้นโทษ จะมีโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้ผู้ต้องขัง รวมถึงการเตรียมความพร้อมครอบครัว/สังคม จะเชิญครอบครัวและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยที่ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้พ้นโทษสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ และช่วยไม่ให้ผู้พ้นโทษไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว พบว่า ภาครัฐให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพร้อมทั้งส่งเสริมให้ศึกษาต่อหากเด็กและเยาวชนแสดงความจำนง ร่วมกับการฝึกอาชีพและการบำบัดฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยการแก้ไขปัญหาก็พิจารณาจากความพร้อมของเด็ก ทั้งด้านพฤติกรรม และระดับการควบคุมตนเองของเด็ก ตลอดจนความพร้อมของครอบครัว ซึ่งในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย พบว่า จะมีคณะกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเข้ามามีส่วนช่วยในการจำแนกเด็กและเยาวชนก่อนปล่อย รวมถึงการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ๓ เรื่อง คือ ๑) การเตรียมความพร้อมเด็ก ๒) การเตรียมความพร้อมผู้ปกครองและครอบครัว และ ๓) การเตรียมความพร้อมชุมชนและเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ในประเด็นปัญหาที่ผู้พ้นโทษไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้

ตามปกตินั้น พบว่าเกิดจากทัศนคติของคนในสังคม ความไม่พร้อมของครอบครัวในการสนับสนุนผู้พ้นโทษให้กลับคืนสู่สังคม ปัญหาด้านทุนทรัพย์และโอกาสในการประกอบอาชีพ ปัญหาส่วนบุคคลของตัวผู้ต้องขัง ปัญหาการฝึกอาชีพและปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สำหรับการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษนั้น ผลการศึกษาพบว่าสามารถดำเนินการสองลักษณะคือส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมเดิมที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ดำเนินการต่อไป หรือตั้งธุรกิจเพื่อสังคมขึ้นมาใหม่ ในส่วนของขั้นตอนการทำงาน ควรเริ่มทำงานร่วมกับผู้ต้องขังตั้งแต่อยู่ในเรือนจำ เข้าไปช่วยฝึกทักษะในการทำงาน หรือประสานงานผ่านศูนย์ CARE ในการรับสมัครผู้พ้นโทษเข้าทำงาน โดยผู้ประกอบการต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้พ้นโทษ ต้องมีการสร้างระบบการทำงานอย่างชัดเจน มีคู่มือในการทำงานที่เข้าใจง่าย การจ้างงานควรให้ความช่วยเหลือปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพแก่ผู้พ้นโทษ สำหรับการพิจารณาค่าจ้างนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพในการทำงาน แต่ต้องเน้นค่าจ้างที่เป็นธรรม มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน อีกทั้งมีการจัดอบรมและพัฒนาทักษะฝีมือ ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ นอกจากนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมต้องสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สำหรับบทบาทของภาครัฐในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อสร้างอาชีพให้ผู้พ้นโทษนั้น ควรเป็นหน่วยงานสนับสนุนให้เกิดธุรกิจเพื่อสังคม อำนวยความสะดวกในการทำงานระหว่างผู้ต้องขังกับธุรกิจเพื่อสังคม และการปรับการรับรู้ของสังคมที่มีต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ

คณะวิจัยได้ค้นพบเกณฑ์ (criteria) และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานของผู้พ้นโทษของกลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม โดยที่มาของการกำหนดเกณฑ์ คณะวิจัยได้มาจากการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคม ปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ รวมถึงทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมสนับสนุนสินค้าและบริการของธุรกิจเพื่อสังคมที่มีผู้พ้นโทษเป็นลูกจ้างหรือนำผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจกลับมาช่วยเหลือผู้ต้องขังและหรือผู้พ้นโทษ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้จากการรวบรวมผลการศึกษาจากมุมมองของกลุ่มผู้พ้นโทษเกี่ยว

กับลักษณะของการจ้างงาน ควบคู่ไปกับการเสนอหลักเกณฑ์และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานในมุมมองของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยให้เกิดการเข้าใจและเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้พันโทษและธุรกิจเพื่อสังคม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพโดยตรง เช่น กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนทางอ้อมจะสามารถเข้าใจและเข้าถึงธรรมชาติของสองกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ที่คณะวิจัยได้นำเสนอนั้น ยังเป็นเพียงข้อเสนอกรอบแนวคิดการวิเคราะห์อย่างกว้าง (proposed analytical framework) ซึ่งต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนี้

๑) หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการตีตราจากสังคม พบว่าเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนและกระทบต่อจิตใจของผู้พันโทษ ซึ่งการตีตราจากสังคมเกิดจากทฤษฎีการตีตรา (Labeling theory) ที่มีการแสดงออกได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การกำหนดเป็นระเบียบข้อบังคับตามกฎหมาย อาทิ ไม่สามารถรับราชการหรือทำงานในหน่วยงานภาครัฐได้ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมก่อนเข้าทำงาน ซึ่งกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดจากอิทธิพลของการลงโทษทางสังคม ทำให้ผู้พันโทษเกิดความอับอายหรือแม้กระทั่งความคับแค้น โดยผลในระยะยาวทำให้ผู้พันโทษรู้สึกว่าคุณเองกลายเป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ เกิดความแปลกแยกไม่สามารถประกอบอาชีพได้ แม้ผู้พันโทษมีความตั้งใจที่จะกลับตัวเป็นคนดี แต่สังคมไม่ยอมให้โอกาส ซึ่งอาจทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง ในมุมมองกลับกัน หากสังคมมีความเข้าใจในความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ให้โอกาสในการกลับตัวและการประกอบอาชีพ จะทำให้ผู้พันโทษสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมและไม่คิดที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำ (ศพดศ สุธรรม, ๒๕๖๑; นิศา ศิลารัตน์ และ วาสิตา บุญส่ง, ๒๕๖๒) ด้วยเหตุปัญหาการตีตราจากสังคมที่เกิดขึ้น ผู้พันโทษจึงคิดว่างานที่เหมาะสมกับตน คืองานที่ไม่มีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและได้สิทธิที่จะถูกลืม (right to be forgotten) และในขณะที่ภาคเอกชนต้องไม่ได้มีทัศนคติที่ปิดหรือเป็นลบกับผู้พันโทษตั้งแต่แรก โดยไม่ได้ระบุว่าจะไม่รับพนักงาน

ที่เคยเป็นผู้พันโทษมาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของกลุ่มธุรกิจเพื่อสังคมนั้นกลับต้องการทราบถึงลักษณะความร้ายแรงของคดีและหรือจำนวนครั้งที่กระทำผิดของผู้พันโทษ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกรได้ในอนาคต

๒) หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของงานในระยะแรกหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของการปรับตัวของผู้พันโทษและต้องรายได้เพื่อยังชีพ มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือปัจจัยการดำรงชีพพื้นฐานรองรับ เช่น ที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ดังนั้นลักษณะงานในช่วงแรก คือ งานที่สามารถสร้างรายได้ได้ทันที ไม่ต้องใช้เวลาฝึกทักษะและความชำนาญมาก สามารถทำงานได้ทันที ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศ อายุ การศึกษา และศาสนา รวมทั้งเป็นงานที่ยังไม่ต้องต้องพบปะ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจำนวนมาก เนื่องจากมีความกังวลกับประวัติอาชญากรรมหรือการตีตราจากสังคม ในขณะที่ผู้ประกอบการมีความต้องการพนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันที ไม่ต้องใช้เวลาในการฝึกอบรมมาก เพราะนั่นหมายถึงต้นทุนของการทำธุรกิจ

๓) หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพและจิตใจของผู้พันโทษอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นที่คาดหวัง เช่น คนทำงานทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงินเดือนและสวัสดิการที่เป็นธรรมตามกฎหมาย การได้ขึ้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่ง การได้ค่าตอบแทนใจ (Bonus) การทำงานที่เป็นระบบและสามารถก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคต (Career Path) นั่นเอง นอกจากนี้ยังมีประเด็นคาดหวังที่จะช่วยลดปัญหาการถูกตีตรา คือ ต้องการให้มีการมีระบบพี่เลี้ยง (Mentor System) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการมีผู้ให้คำปรึกษาเรื่องสุขภาพจิต ในมุมมองของผู้ประกอบการเองต้องการให้ผู้พันโทษต้องมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งจะปรับตัวและสามารถรับแรงกดดันและมีทัศนคติที่เป็นมืออาชีพและมีความรับผิดชอบ จะต้องไม่มองว่าตนเองเป็นบุคคลที่ด้อยค่ากว่าพนักงานคนอื่น อีกทั้งการทำงานไม่ใช่การสงเคราะห์ ไม่ใช่การจ้างงานที่อยู่บนความสงสาร นอกจากนี้ภาครัฐควรออกใบรับรองการอบรมพัฒนาด้านจิตใจของผู้พันโทษด้วย

๔) หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์และ

การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การออกใบรับรองการทำงาน แก่ผู้พ้นโทษ การให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการเพื่อสังคม และการมีระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

๕) หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพในปัจจุบัน (ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑) ประกอบด้วย (๑) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ใส่ใจนวัตกรรม มีวิจรรย์ญาณ แก้ไขปัญหาเป็น สื่อสารดี และเต็มใจร่วมมือ (๒) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ได้แก่ การอัปเดตทุกข้อมูล ข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อ รอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ฉลาดสื่อสาร และ (๓) ทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว ริเริ่มสิ่งใหม่ ใส่ใจดูแลตัวเอง รู้จักเข้าสังคม

เรียนรู้วัฒนธรรม มีความเป็นผู้นำ รับผิดชอบหน้าที่ พัฒนาอาชีพ และหมั่นหาความรู้รอบด้าน

จากเกณฑ์ข้างต้นเป็นเพียงเกณฑ์พื้นฐานในการให้โอกาสผู้พ้นโทษได้ประกอบอาชีพ รวมทั้งสร้างความเข้าใจระหว่างผู้พ้นโทษกับกลุ่มผู้ประกอบการ รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวยังต้องพัฒนาให้มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความหลากหลายของผู้พ้นโทษและสถานประกอบการย่อมมีความต้องการที่แตกต่าง ซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อยที่ต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม รวมไปถึงแนวโน้มการแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ และแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (๒๕๖๒). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ปล่อยตัว รายปี. สืบค้นจาก http://www.correct.go.th/rt๑๐๓pdf/report_dist_year.php
- กรมราชทัณฑ์. (๒๕๖๒). อัตรากระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ จำนวน ๒๒,๙๙๘ คน แยกตามประเภทการปล่อยตัว. สืบค้นจาก <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/searchGroup>
- กิตติพงศ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. (๒๕๖๓, ๑๙ กุมภาพันธ์). วิสาหกิจเพื่อสังคม แนวคิดใหม่ในการทำธุรกิจเพื่อสังคม. การเงินการธนาคาร. สืบค้นจาก <https://www.moneyandbanking.co.th/article/the-guru-business-law-mb๔๔๖>
- ไทยรัฐ. (๒๕๖๒, ๑๘ สิงหาคม). ราชทัณฑ์หางานหลังพ้นโทษ ลดหย่อนภาษีผู้ประกอบการ. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/๑๖๓๙๗๗๖>.
- นิตยา ศิลรัตน์ และวาสิตา บุญสาธิต. (๒๕๖๒). ปัจจัยและประโยชน์ในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานในองค์กร. วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. ๑๑ (๒), ๙๖-๙๗.
- ประพิน นุชเปี่ยม, ดิฉัตรศรณ ประทีปพรณรงค์ และบงกช เจนจรัสสกุล. (๒๕๖๑). วิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย: ข้อเสนอแนะบางประการต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน. ๑๑(๑), ๑๐๙-๑๔๑.
- ศพนต์ สุธรรม. (๒๕๖๑). รูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อคืนคนดีสู่สังคมระหว่างศูนย์ยุติธรรมชุมชนและเรือนจำกลาง ฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล. (๒๕๖๓, ๒๕ มกราคม). หางานให้ผู้พ้นโทษ ลดโอกาสทำผิดซ้ำ แก้อย่างไร? ไม่ใช่ 'ผู้พ้นโทษ' ทำผิดซ้ำ. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/๘๖๓๔๘๔>
- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สัตะสิทธิ์. (๒๕๕๘). แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Thaireform. (๒๕๖๓, ๔ กุมภาพันธ์). มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการจ้างงานผู้พ้นโทษเข้าทำงาน. สำนักงานข่าวอิศรา. <https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-data/๘๕๒๔๕-thaigov-๘๕๒๔๕.html>.

สวัสดีครับ สมาชิกจุฬาสารช่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

ข้อสอบความรู้ขั้นเนติบัณฑิตภาคสอง พร้อมธงคำตอบ สมัยที่ ๗๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๓ สอบเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๔ และวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๔

จำหน่ายในราคาเล่มละ ๒๕ บาท สอบถามเพิ่มเติมที่ ศูนย์หนังสือเนติบัณฑิตยสภา โทร. ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๑๖

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

- การอบรมหลักสูตรภาคจริยธรรมเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒

ด้วยสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ระบาดใหม่ได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว เพื่อป้องกันมิให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเนติบัณฑิต คณะกรรมการอำนวยการอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา มีมติในการประชุมครั้งที่ ๒๔๖ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔ เห็นชอบให้จัดการอบรมหลักสูตรภาคจริยธรรมเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ในวันอาทิตย์ที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. ผ่านระบบออนไลน์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ครับ

- ลงทะเบียนเข้าอบรมระบบออนไลน์ผ่านคิวอาร์โค้ด ตั้งแต่วันที่ ๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น. เท่านั้น โดยใช้ชื่อ - นามสกุล เลขประจำตัวนักศึกษา และลำดับที่พระราชทานประกาศนียบัตร ในการลงทะเบียน
- เข้ารับการอบรมได้ที่ช่องยูทูป “บรรยายเนติบัณฑิตออนไลน์” ตั้งแต่วันที่ ๐๘.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.
- ลงทะเบียนออกจากการอบรมผ่านคิวอาร์โค้ดหลังจบการบรรยายได้จนถึงเวลา ๑๓.๓๐ น.

ลงทะเบียนเข้าอบรม

ลงทะเบียนออกการอบรม

สอบถามเพิ่มเติมที่ แผนกบริหารการศึกษา โทร. ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๓๖

- **แผนกทะเบียนสมาชิกและทนายความ** มีบริการรับสมัครสมาชิกและขอหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกฯ ทางออนไลน์ <https://member.thethaibar.or.th> เพื่อลดการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ขอความกรุณาสมาชิกทุกท่านโปรดงดการเดินทางมาที่ เนติบัณฑิตยสภา ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป สอบถามรายละเอียดได้ที่ แผนกทะเบียนสมาชิกฯ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๒๒ หรือ ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑ - ๗ ต่อ ๒๐๘

- **แผนกตำราและคำบรรยาย** เปิดรับจองหนังสือรวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๔ ตั้งแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ผ่านระบบออนไลน์ <https://thethaibar-banyaibook.thaijobjob.com/book/index.php>

- รับผิดชอบต่อตนเอง ราคาชุดละ ๑,๕๐๐ บาท ๑ ชุด (๑๖ เล่ม)
- รับผิดชอบต่อผู้อื่น ราคาชุดละ ๒,๑๐๐ บาท (ลงทะเบียน) (รวมราคาจัดส่งแล้ว)
- รับผิดชอบต่อตนเอง ราคาชุดละ ๒,๗๐๐ บาท (ด่วนพิเศษ EMS) (รวมราคาจัดส่งแล้ว)

หมายเหตุ : ผู้ที่เคยจองผ่านระบบออนไลน์แล้วท่านสามารถเข้าสู่ระบบได้โดยใช้หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก (ไม่ต้องลงทะเบียนใหม่) สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ แผนกตำราและคำบรรยาย โทร ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๑๔

* กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา

บรรณาธิการแกล้ง

วันที่ ๒๒ เมษายน ของทุกปี คือ “วันคุ้มครองโลก” หรือ "Earth Day" ซึ่งประกาศด้วยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program หรือ "UNEP") เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ จากวันนั้นจนถึงวันนี้เป็นเวลากว่าห้าสิบปีทั่วโลกได้แสดงพลังความห่วงใยในปัญหาสิ่งแวดล้อมจนเกิดเป็น “วันคุ้มครองโลก” ขึ้นมา ฉะนั้น เราทุกคนจึงมีความจำเป็นในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นที่รักเพียงแห่งเดียวของทุกคน จึงขอเชิญชวนให้ทุกคนมาเรียนรู้แล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปพร้อม ๆ กัน อาทิ การลดการใช้พลาสติกในชีวิตประจำวัน การอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ที่เหลืออยู่ในเมือง หมู่บ้านและภูเขา ร่วมกันรักษาความสะอาดตามถนนหนทาง ชายหาด อุทยาน และสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อสร้างจิตสำนึกในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก

จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง “๒๒ เมษายน วันคุ้มครองโลก” โดย กฤษฎา บุญยสมิต และ วาสนา เกตุแห่ง , บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “การปฏิบัติตามสัญญาเช่า กรณีการบอกเลิกสัญญาไม่เป็นไปตามสัญญา” โดย นาดลินี ยุติธรรมดำรง กล่าวถึง มหาวิทยาลัย ท. ขอหาหรือกรณีตามสัญญาเช่า ไม่มีข้อกำหนดให้สิทธิผู้เช่าเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญาเช่า การที่ผู้เช่าขอปิดกิจการและขอเลิกสัญญาเช่าต่อมหาวิทยาลัย ท. ก่อนครบกำหนดสิ้นสุดสัญญาเช่าจะถือเป็นเรื่อง ที่ผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่าข้อหนึ่งข้อใดตามข้อ ๑ ซึ่งมหาวิทยาลัย ท. อาจเรียกให้ผู้เช่ารับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย อันเกิดจากการที่ผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญาเช่าตามข้อ ๑๕ ได้หรือไม่ ฯลฯ, บทความ เจาะฎีกาเด่น เสนอเรื่อง “การบวกโทษตาม ป.อ. มาตรา ๔๘” โดย รังสิขัย บรรณกิจวิจารณ์ และ มนต์ชัย ชนินทรลีลา กล่าวถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๔๕/๒๕๕๘, บทความ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง “Definition of Hate Crimes” โดย วิณา อนันตสมบุรณ์ และ สิริสิทธิ์ อนันตสมบุรณ์ กล่าวถึง คำนิยามของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง พร้อมคำศัพท์ที่น่าสนใจ, บทความเรื่อง “ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับบทบาทของคู่ความและศาล” โดย ดร.ธนภฤต วรณัชชากุล กล่าวถึง ระบบกล่าวหา กับบทบาทของคู่ความและศาล และระบบไต่สวนกับบทบาทของคู่ความและศาล, บทความเรื่อง “หลักเกณฑ์และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานของผู้พันโทของกรมธุรกิจเพื่อสังคม” โดย เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, สุวิชา เป้าอารีย์, ประพิน นุชเปี่ยม, ศรัณยูการ์ สรรค์ศุภกิจ และ สุจินตนา ภาวสิทธิ์ กล่าวถึง หลักเกณฑ์พื้นฐานในการให้ออกาสผู้พันโทได้ ประกอบอาชีพรวมทั้งสร้างความเข้าใจระหว่างผู้พันโทกับกลุ่มผู้ประกอบการรวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ และแนวโน้มการแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้พันโท และแก้ไขปัญหาการกระทำซ้ำ ฯลฯ ปิดท้ายด้วย “มุขขำ” โดย ปรมศวรร อินทรชุนนุ

พบกันใหม่เดือนพฤษภาคม

กฤษฎา บุญยสมิต

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา

<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม

เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒/๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๖

พิมพ์ที่ : บริษัท กรู๊สซาม พิมพ์ชื่อ จำกัด

๔๓/๑๓๒ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐